

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X kadencja
Komisja Sprawiedliwości i Praw
Człowieka

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu Komisja Sprawiedliwości i Praw Człowieka wnosi projekt ustawy:

- o zmianie ustawy o radcach prawnych.

Do reprezentowania stanowiska Komisji w pracach nad projektem ustawy został upoważniony poseł Maciej Tomczykiewicz.

Przewodniczący Komisji

(-) Paweł Śliz

USTAWA

z dnia

o zmianie ustawy o radcach prawnych

Art. 1. W ustawie z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 499 oraz z 2025 r. poz. 1172) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 5a:

a) w ust. 1 po wyrazach „rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1, z późn. zm.)” dodaje się wyrazy „, zwanego dalej „rozporządzeniem 2016/679”,”,

b) w ust. 2 wyrazy „rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)” zastępuje się wyrazami „rozporządzenia 2016/679”;

2) art. 5b i art. 5c otrzymują brzmienie:

„Art. 5b. Obowiązek zachowania tajemnicy, o której mowa w art. 3 ust. 3–6, nie ustaje, w przypadku gdy z żądaniem ujawnienia informacji uzyskanych przez radcę prawnego w związku z udzielaniem pomocy prawnej występuje organ nadzorczy, którego sprawa dotyczy w rozumieniu art. 4 pkt 22 rozporządzenia 2016/679.

Art. 5c. 1. Okres przechowywania danych osobowych ustala administrator danych zgodnie z celami ich przetwarzania, biorąc pod uwagę przepisy odrębne dotyczące terminów, w szczególności zawarte w ust. 2. Administrator danych dokonuje przeglądu tych danych co 5 lat, w celu ustalenia niezbędności ich dalszego przechowywania.

2. Okres przechowywania danych osobowych wynosi:

1) 10 lat od końca roku, w którym zakończyło się postępowanie, w którym dane osobowe zostały zgromadzone – w przypadku danych osobowych przetwarzanych:

a) w toku prowadzonych przez organy samorządu radców prawnych postępowań:

- administracyjnych,
- w zakresie skarg i wniosków,
- innych przewidzianych przez ustawę lub wydanych na podstawie ustawy aktów prawnych organów samorządu radców prawnych dotyczących radców prawnych, aplikantów radcowskich lub osób ubiegających się o wpis na listę radców prawnych lub listę aplikantów radcowskich,

b) w ramach nadzoru nad postępowaniami, o których mowa w lit. a;

2) 15 lat od końca roku, w którym zakończyło się postępowanie, w którym dane osobowe zostały zgromadzone – w przypadku danych osobowych przetwarzanych w toku prowadzonych przez organy samorządu radców prawnych postępowań dyscyplinarnych wobec radców prawnych i aplikantów radcowskich oraz podczas wykonywania przewidzianych przez ustawę kompetencji nadzorczych nad postępowaniami dyscyplinarnymi w sprawach radców prawnych i aplikantów radcowskich.”;

3) po art. 5c dodaje się art. 5d i art. 5e w brzmieniu:

„Art. 5d. 1. Krajowa Izba Radców Prawnych jest administratorem danych przetwarzanych w celach realizacji zadań lub obowiązków przez Krajowy Zjazd Radców Prawnych, Krajową Radę Radców Prawnych, Wyższą Komisję Rewizyjną, Wyższy Sąd Dyscyplinarny i Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego.

2. Okręgowe izby radców prawnych są administratorami danych przetwarzanych w celach realizacji zadań lub obowiązków przez zgromadzenia okręgowych izb radców prawnych, rady okręgowych izb radców prawnych, okręgowe komisje rewizyjne, okręgowe sądy dyscyplinarne oraz rzeczników dyscyplinarnych.

Art. 5e. 1. Krajowa Izba Radców Prawnych oraz okręgowe izby radców prawnych mogą realizować obowiązek, o którym mowa w art. 13 ust. 1 i 2 rozporządzenia 2016/679, przez udostępnienie informacji, o których mowa w art. 13 ust. 1 i 2 tego rozporządzenia, w Biuletynie Informacji Publicznej na swojej stronie podmiotowej, na swojej stronie internetowej lub w widocznym miejscu w swojej siedzibie.

2. W związku z przetwarzaniem danych osobowych przez Krajową Izbę Radców Prawnych i okręgowe izby radców prawnych w toku realizacji zadań określonych w ustawie prawo, o którym mowa w art. 15 ust. 1 lit. g rozporządzenia 2016/679, przysługuje w zakresie, w jakim nie ma wpływu na ochronę praw i wolności osoby, od której dane pozyskano.

3. Wystąpienie z żądaniem, o którym mowa w art. 18 ust. 1 rozporządzenia 2016/679, nie wpływa na realizację uprawnień Krajowej Izby Radców Prawnych lub okręgowych izb radców prawnych oraz na tok i wynik postępowania.”;

4) art. 22⁷ otrzymuje brzmienie:

„Art. 22⁷. 1. Radca prawny podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone przy wykonywaniu czynności, o których mowa w art. 4 i art. 6 ust. 1.

2. Obowiązek ubezpieczenia nie dotyczy radców prawnych niewykonyujących zawodu.

3. Umowę ubezpieczenia zawiera na rachunek radców prawnych Krajowa Izba Radców Prawnych.

4. Umowa, o której mowa w ust. 3, zawierana jest na okres roku kalendarzowego lub kilku kolejnych lat kalendarzowych.

5. Informacja o zawarciu i warunkach umowy, o której mowa w ust. 3, udostępniana jest radcom prawnym nie później niż do końca listopada poprzedzającego pierwszy rok objęty tą umową.

6. Zasady udostępniania radcom prawnym informacji, o której mowa w ust. 5, określa Krajowa Rada Radców Prawnych.

7. W terminie 14 dni od dnia udostępnienia radcom prawnym informacji, o której mowa w ust. 5, albo w terminie 14 dni od dnia uzyskania prawa wykonywania zawodu radcy prawnego, radca prawny może złożyć dziekanowi właściwej ze względu na miejsce

zamieszkania radcy prawnego rady okręgowej izby radców prawnych oświadczenie o rezygnacji z objęcia umową, o której mowa w ust. 3, wraz z dowodem zawarcia przez radcę prawnego umowy ubezpieczenia w zakresie spełniającym wymogi określone w przepisach wydanych na podstawie art. 22⁸.

8. Jeżeli nie później niż 14 dni przed końcem okresu objętego umową ubezpieczenia zawartej przez radcę prawnego radca prawny nie złoży oświadczenia wraz z dowodem zawarcia umowy ubezpieczenia w zakresie spełniającym wymogi określone w przepisach wydanych na podstawie art. 22⁸, na kolejny okres, radcę prawnego obejmuje się z dniem następującym po upływie okresu objętego umową ubezpieczenia zawartą przez radcę prawnego, umową, o której mowa w ust. 3.

9. Dane radców prawnych objętych umową, o której mowa w ust. 3, uwzględniając oświadczenia złożone zgodnie z ust. 7, przekazują odpowiednio ubezpieczającemu, agentowi ubezpieczeniowemu lub brokerowi ubezpieczeniowemu dziekani rad okręgowych izb radców prawnych na podstawie list radców prawnych prowadzonych przez okręgowe izby radców prawnych, w terminach i na zasadach określonych przez Krajową Radę Radców Prawnych.

10. Przepis ust. 1 nie narusza przepisów art. 120 Kodeksu pracy.

11. Rada okręgowej izby radców prawnych właściwa ze względu na miejsce zamieszkania radcy prawnego jest obowiązana do przeprowadzania kontroli spełnienia obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia przez radców prawnych, którzy złożyli oświadczenie, o którym mowa w ust. 7. Spełnienie tego obowiązku ustala się na podstawie złożonej przez radcę prawnego polisy lub innego dokumentu ubezpieczenia, potwierdzającego zawarcie umowy ubezpieczenia, wystawionego przez zakład ubezpieczeń.

12. Minister Sprawiedliwości nadzoruje wykonywanie przez rady okręgowe izb radców prawnych zadań określonych w ust. 11. Dziekani rad okręgowych izb radców prawnych obowiązani są do składania Ministrowi Sprawiedliwości raz w roku, w terminie do dnia 15 marca, sprawozdań z kontroli przeprowadzonych w poprzednim roku kalendarzowym.”;

5) w art. 22⁸ po wyrazach „art. 22⁷” dodaje się wyrazy „ust. 1”;

6) w art. 35¹ dodaje się ust. 6 w brzmieniu:

„6. Uprawnienia, o których mowa w ust. 1–4 oraz art. 77 ust. 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze, przysługują również osobie wpisanej na listę radców prawnych, w wypadku, o którym mowa w art. 37 ust. 1 pkt 3, do dnia złożenia ślubowania, nie dłużej jednak niż przez okres wskazany w art. 37 ust. 1 pkt 4 lub 5.”;

7) art. 45 otrzymuje brzmienie:

„Art. 45. 1. Organy samorządu, Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych oraz prezydium rad okręgowych izb radców prawnych podejmują uchwały w obecności co najmniej połowy członków odpowiednio organu lub prezydium.

2. Uchwały Krajowej Rady Radców Prawnych oraz uchwały Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych są podpisywane przez Prezesa Krajowej Rady Radców Prawnych albo działającego z jego upoważnienia innego członka danego organu lub prezydium biorącego udział w głosowaniu.

3. Uchwały rady okręgowej izby radców prawnych oraz uchwały prezydiów rad okręgowych izb radców prawnych są podpisywane przez dziekana rady okręgowej izby radców prawnych albo działającego z jego upoważnienia innego członka danego organu lub prezydium biorącego udział w głosowaniu.”;

8) po art. 45 dodaje się art. 45¹ w brzmieniu:

„Art. 45¹. 1. Organy samorządu, Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych oraz prezydium rad okręgowych izb radców prawnych mogą:

1) odbywać posiedzenia przy wykorzystaniu przez wszystkich albo niektórych uczestników posiedzenia środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość;

2) podejmować uchwały przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość lub w trybie obiegowym.

2. Wyboru trybu odbywania posiedzenia lub podjęcia uchwały dokonuje przewodniczący odpowiednio organu lub prezydium albo organ uprawniony do zwołania posiedzenia. W przypadku odbywania posiedzenia w trybie, o którym mowa w ust. 2 pkt 1, głosowanie przeprowadza się przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość.”;

9) w art. 60 po pkt 11a dodaje się pkt 11b w brzmieniu:

„11b) zawieranie na rachunek radców prawnych umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej radców prawnych za szkody wyrządzone przy wykonywaniu czynności, o których mowa w art. 4 i art. 6 ust. 1, oraz pobór przypadającej na radcę prawnego części składki z tytułu zawartej umowy ubezpieczenia;”;

10) w art. 62²:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Od prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie wydane przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny w drugiej instancji przysługuje stronom, Ministrowi Sprawiedliwości, Rzecznikowi Praw Obywatelskich oraz Prezesowi Krajowej Rady Radców Prawnych kasacja do Sądu Najwyższego.”,

b) uchyla się ust. 2;

11) w art. 62⁵ uchyla się ust. 2;

12) w art. 64:

a) ust. 1a otrzymuje brzmienie:

„1a. Radcowie prawni objęci umową, o której mowa w art. 22⁷ ust. 3, podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej za nieopłacanie w terminie przypadającej na radcę prawnego części składki z tytułu zawartej umowy ubezpieczenia.”,

b) po ust. 1a dodaje się ust. 1b w brzmieniu:

„1b. Radcowie prawni, którzy złożyli oświadczenie o rezygnacji z objęcia umową, o której mowa w art. 22⁷ ust. 3, podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej za niespełnienie obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia, o którym mowa w art. 22⁷ ust. 1, zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 22⁸.”;

13) po rozdziale 6 dodaje się rozdział 6a w brzmieniu:

„Rozdział 6a

Przepis karny

Art. 74². Kto, nie będąc uprawnionym, posługuje się tytułem zawodowym „radca prawny”,

podlega karze ograniczenia wolności albo grzywny do 100 000 złotych.”.

Art. 2. Krajowa Izba Radców Prawnych zawiera pierwszą umowę, o której mowa w art. 22⁷ ust. 3 ustawy zmienianej w art. 1, na okres po upływie okresu ubezpieczenia zgodnie z obowiązującą w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy umową ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej radców prawnych zawartą przez Krajową Radę Radców Prawnych na rzecz radców prawnych.

Art. 3. Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 22⁸ ustawy zmienianej w art. 1, zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 22⁸ ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, jednak nie dłużej niż przez okres 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 4. Do prawomocnych orzeczeń wydanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, od których wniesiono kasację lub nie upłynął termin do jej wniesienia, stosuje się przepisy art. 62² i art. 62⁵ ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym.

Art. 5. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Projekt ustawy nowelizującej ustawę o radcach prawnych (zwaną dalej „ustawą”) ma na celu wprowadzenie istotnych zmian w przepisach dotyczących ochrony danych osobowych, uelastycznienia procedur samorządu zawodowego radców prawnych poprzez wprowadzenie usprawnień funkcjonowania organów samorządu zawodowego oraz usunięcia istniejących wątpliwości interpretacyjnych, które pojawiły się w praktyce stosowania ustawy. Ponadto projekt ustawy daje ustawową podstawę prawną Krajowej Izbie Radców Prawnych do zawierania na rzecz radców prawnych grupowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej. W zakresie postępowania dyscyplinarnego projekt wprowadza zmiany w zakresie wykonalności prawomocnych i kończących postępowanie orzeczeń Wyższego Sądu Dyscyplinarnego. Zaostrzenie zasad odpowiedzialności za bezprawne używanie tytułu zawodowego „radca prawny” poprzez wprowadzenie kary ograniczenia wolności albo grzywny do 100 000 złotych ma natomiast na celu skuteczniejsze zwalczanie tego typu nadużyć.

Powyższe zmiany są odpowiedzią na potrzebę dostosowania obowiązujących przepisów do dynamicznie zmieniających się warunków społeczno-gospodarczych oraz zapewnienia spójności regulacji z obowiązującymi przepisami prawa unijnego.

Ochrona danych osobowych w ustawie o radcach prawnych.

Zmiany w obrębie przepisów dotyczących ochrony danych osobowych w ustawie porządkują zasady przetwarzania danych osobowych przez radców prawnych. Dodatkowo wprowadzono szereg przepisów określających zasady przetwarzania danych osobowych przez organy samorządu radców prawnych.

Zmiany w **art. 5a** mają charakter techniczno-legislacyjny i zmierzają do wprowadzenia skrótu „rozporządzenie 2016/679” na określenie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych). Zmiana podyktowana jest względami praktycznymi w związku z koniecznością wielokrotnego odwoływania się do tego rozporządzenia w dalszych przepisach ustawy.

W **art. 5b** zaproponowano zmianę polegającą na rozszerzeniu zakresu obowiązku ochrony tajemnicy zawodowej także na te przypadki, gdy z żądaniem ujawnienia informacji uzyskanych przez radcę prawnego w związku z udzielaniem pomocy prawnej występują inne podmioty niż Prezes UODO.

Zmiany poczynione w **art. 5c** sprowadzają się do ustalenia zasady ogólnej w zakresie retencji danych stanowiącej, że okres przechowywania danych osobowych ustala administrator danych zgodnie z celami ich przetwarzania, i dokonuje przeglądu tych danych co 5 lat. Konsekwencją tej zmiany jest rezygnacja z dotychczasowo „sztywno” określonych okresów przechowywania danych przetwarzanych przez radców prawnych w ramach wykonywania zawodu, z jednoczesnym pozostawieniem ustawowych okresów przechowywania danych: 10-letniego (w przypadku postępowań prowadzonych przez organy samorządu zawodowego radców prawnych i nadzoru nad tymi postępowaniami) oraz 15-letniego odnoszącego się do postępowań dyscyplinarnych.

W dodawanym **art. 5d** zdecydowano się na wskazanie w ustawie, że Krajowa Izba Radców Prawnych oraz okręgowe izby radców prawnych są administratorami danych przetwarzanych w celach i realizacji obowiązków organów samorządu radców prawnych odpowiednio na szczeblu krajowym i okręgowym. Rozwiązanie zostało w części oparte na funkcjonującym modelu w art. 2a ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym.

Art. 5e będzie natomiast stanowił istotne ułatwienie dla Krajowej Izby Radców Prawnych i okręgowych izby radców prawnych w realizacji obowiązków informacyjnych wynikających z RODO. Ustanawia się bowiem możliwość realizacji obowiązku przekazania osobie od której dane osobowe są pozyskiwane, informacji, o których mowa w art. 13 ust. 1 i 2 rozporządzenia 2016/679, przez udostępnienie informacji, o których mowa w art. 13 ust. 1 i 2 tego rozporządzenia, w Biuletynie Informacji Publicznej na swojej stronie podmiotowej, na swojej stronie internetowej lub w widocznym miejscu w swojej siedzibie. Dodatkowo w ust. 2 i 3 wprowadzono nową regulację wskazującą sposób realizacji uprawnień i obowiązków, o których mowa w art. 15 i art. 18 rozporządzenia 2016/679.

Ubezpieczenie radcy prawnego odpowiedzialności cywilnej.

Celem projektowanej zmiany w zakresie ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej radców prawnych jest stworzenie jednoznacznej ustawowej podstawy prawnej dla kontynuacji wdrożonego

i stosowanego w ramach samorządu zawodowego radców prawnych rozwiązania, zgodnie z którym umowa ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone przy wykonywaniu czynności zawodowych przez radców prawnych jest zawierana na rzecz radców prawnych przez Krajową Izbę Radców Prawnych reprezentowaną na ogólnych zasadach przez uprawnionych członków Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych. Możliwość zawarcia umowy ubezpieczenia na rzecz radców prawnych wynika z przepisów Kodeksu cywilnego (art. 808 kc). Jest to rozwiązanie stosowane z powodzeniem od wielu już lat. Jego zaletą jest możliwość uzyskania istotnie korzystniejszych warunków ubezpieczenia niż gdyby umowy ubezpieczenia zawierane były przez poszczególnych radców prawnych. Oczywistym jest, że liczba ubezpieczonych w ramach jednej umowy radców prawnych jest istotnym czynnikiem wpływającym na ustalenie warunków ubezpieczenia (sumy gwarancyjnej oraz składki ubezpieczeniowej) przez ubezpieczyciela. Rozwiązanie to zapewnia także organom samorządu możliwość efektywnego sprawowania pieczy nad wykonywaniem przez radców prawnych ustawowego obowiązku posiadania takiego ubezpieczenia.

Wprowadzane przepisy przewidują więc wprost zawieranie przez Krajową Izbę Radców Prawnych umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone przy wykonywaniu czynności zawodowych przez radców prawnych. Jednocześnie uwzględniając fakt, że obowiązek posiadania ubezpieczenia jest obowiązkiem adresowanym przez ustawodawcę indywidualnie wobec każdego radcy prawnego, projekt przewiduje, że zainteresowany radca prawny będzie mógł złożyć oświadczenie, którego skutkiem będzie wyłączenie go spod ubezpieczenia grupowego, pod warunkiem wykazania przez radcę prawnego, że zrealizował ustawowy obowiązek posiadania ubezpieczenia o warunkach co najmniej odpowiadających treści rozporządzenia wydawanego na podstawie art. 22⁸ ustawy.

Pozostałe proponowane zmiany stanowią pochodną zmiany brzmienia art. 22⁷ ustawy.

Status aplikanta radcowskiego w okresie od podjęcia uchwały o wpisie na listę radców prawnych do czasu ślubowania.

Zgodnie z art. 37 ust. 1 pkt 3 ustawy aplikanta radcowskiego skreśla się z listy aplikantów radcowskich w wypadku wpisu na listę radców prawnych. Natomiast prawo wykonywania zawodu radcy prawnego powstaje z chwilą dokonania wpisu na listę radców prawnych i złożenia ślubowania (art. 23).

Powołane powyżej przepisy budzą wątpliwości interpretacyjne dotyczące okresu pomiędzy podjęciem uchwały o wpisie na listę radców prawnych a dniem ślubowania, w związku z faktem, iż przesłanką skreślenia z listy aplikantów jest wpis na listę radców prawnych. Wątpliwości budzi kwestia zachowania wynikających z art. 35¹ ustawy praw, m.in. prawa zastępowania radcy prawnego przed sądami.

W orzecznictwie i literaturze przedmiotu, przeważa pogląd, iż osoba, która została skreślona z listy aplikantów w wypadku wpisu na listę radców prawnych, a nie złożyła jeszcze ślubowania, nie może być ani zastępcą radcy prawnego (bo nie ma już statusu aplikanta) ani jego substytutem (bo nie ma jeszcze statusu radcy prawnego). Stan taki trwa od daty podjęcia uchwały o wpisie na listę radców prawnych do dnia ślubowania. W szczególności osoba taka nie powinna występować w postępowaniu sądowym, gdyż może to w określonych przypadkach stanowić podstawę stwierdzenia nieważności postępowania. Zatem konieczna jest interwencja legislacyjna.

Zmiana dotycząca obrad zdalnych i trybu obiegowego rozpatrywania spraw.

Celem nowelizacji jest usprawnienie funkcjonowania organów samorządu zawodowego radców prawnych, uwzględniające dotychczasowe doświadczenia, w tym zakres i efektywność rozwiązań wprowadzonych do systemu prawnego jako rozwiązania okresowe, obowiązujące w stanie epidemii lub zagrożenia epidemicznego. Nowelizacja obejmuje dwa systemowe zagadnienia istotne dla sprawnego funkcjonowania organów samorządu radców prawnych.

Po pierwsze, nowelizacja wprowadza możliwość korzystania z bardziej elastycznych form funkcjonowania przez:

□ kolegialne organy samorządu zawodowego (Krajowy Zjazd Radców Prawnych, Krajową Radę Radców Prawnych, Wyższą Komisję Rewizyjną, Wyższy Sąd Dyscyplinarny, zgromadzenie okręgowej izby radców prawnych, radę okręgowej izby radców prawnych, okręgową komisję rewizyjną, okręgowy sąd dyscyplinarny),

□ Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych oraz prezydium rady okręgowej izby radców prawnych jako organy wykonawcze odpowiednio Krajowej Rady Radców Prawnych oraz rady okręgowej izby radców prawnych.

Przewidziane nowelizacją ułatwienia w funkcjonowaniu tych organów obejmują możliwość:

- ☐ odbywania posiedzeń przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość, w tym odbywania posiedzeń tzw. hybrydowych, w czasie których ze środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość korzystają niektórzy uczestnicy posiedzenia, a pozostali są obecni w miejscu odbywania posiedzenia,
- ☐ podejmowania uchwał przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość,
- ☐ podejmowania uchwał w trybie obiegowym.

Wyboru trybu przeprowadzenia posiedzenia oraz trybu przyjęcia uchwały dokonywał będzie przewodniczący danego gremium lub organu uprawnionego do zwołania posiedzenia.

Zaproponowane przepisy stanowić mają stały element proceduralny w funkcjonowaniu wskazanych podmiotów. Przydatność tych instrumentów prawnych potwierdziło stosowanie relewantnych przepisów ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2021 r., poz. 2095, ze zm.). Liczba członków organów samorządowych, członkostwo w tych organach osób mieszkających także w miejscowościach znacznie oddalonych od siedziby organu – mogą w poszczególnych przypadkach przesądzać o zasadności zastosowania wymienionych powyżej narzędzi proceduralnych.

Wobec różnorodności podmiotów, których dotyczyć będą projektowane rozwiązania, nie jest potrzebne ani zasadne szczegółowe regulowanie w przepisach ustawy trybu procedowania przez poszczególne organy stosujące środki bezpośredniego porozumiewania się na odległość lub przyjmujące uchwały w trybie obiegowym. Zasady te określone zostaną przez Krajową Radę Radców Prawnych na podstawie obowiązującego już upoważnienia ustawowego do wydania regulaminu działalności samorządu i jego organów (art. 80 pkt 8 lit a nowelizowanej ustawy).

Wprowadzenie projektowanych rozwiązań jako stałych elementów proceduralnych ujętych w ustawie o radcach prawnych pozwoli na ich stosowanie w każdym przypadku, gdy właściwe organy uznają to za potrzebne dla efektywnego wykonywania swoich zadań, niezależnie od epizodyczności regulacji stosowanych w związku z epidemią COVID-19.

Drugie systemowe rozwiązanie przewidziane nowelizacją odnosi się do uchwał podejmowanych przez Krajową Radę Radców Prawnych, Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych oraz rady okręgowych izb radców prawnych. Względ na efektywność procedowania przyjętych przez kolegialne organy samorządowe uchwał, w tym zapewnienia zainteresowanym

stronom możliwości szybkiego skorzystania z przysługujących im środków zaskarżenia, prowadzi do propozycji, aby uchwały podpisywane były odpowiednio przez:

- Prezesa Krajowej Rady Radców Prawnych albo działającego z jego upoważnienia innego członka danego organu (Krajowej Rady Radców Prawnych albo Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych) biorącego udział w głosowaniu,
- dziekana rady okręgowej izby radców prawnych albo działającego z jego upoważnienia innego członka rady lub prezydium rad okręgowych izb radców prawnych biorącego udział w głosowaniu.

Dodanie przedmiotowego przepisu do ustawy oczywiście nie będzie miało wpływu na sposób przyjmowania tego typu uchwał przez wskazane organy, usprawni to jedynie etap formalizowania elementów wymaganych od aktów podobnych do decyzji administracyjnej.

Zmiany w zakresie wykonalności prawomocnych i kończących postępowanie orzeczeń Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych

Zmiana art. 62² ust. 1 polegająca na dodaniu normy, że kasacja przysługuje od orzeczenia prawomocnego i kończącego postępowanie stanowi doprecyzowanie zakresu orzeczeń, podlegających zaskarżeniu w trybie kasacji.

Wprawdzie *de lege lata* wynika to już z odpowiednio stosowanego w postępowaniu dyscyplinarnym art. 519 Kodeksu postępowania karnego, jednak przepis ten wskazuje na wyroki, nie zaś orzeczenia, które w postępowaniu dyscyplinarnym mają znaczenie swoiste i odpowiadają wydawanym w postępowaniu karnym wyrokom. Może to prowadzić do rozbieżnych interpretacji, a w konsekwencji wymaga jednoznacznego doprecyzowania przedmiotu kasacji w ustawie o radcach prawnych. Warto zauważyć, że podobne rozwiązanie znajduje się także w art. 95 ust. 1 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich oraz art. 73 ust. 1 ustawy z dnia 1 lipca 2011 r. o samorządzie pielęgniarek i położnych.

Jednocześnie zmiana art. 62² ust. 1 wyraźnie akcentuje prawomocność orzeczeń Wyższego Sądu Dyscyplinarnego, co oznacza w aspekcie materialnym stworzenie stanu powagi rzeczy osądzonej obejmującego przedmiot postępowania, zaś w aspekcie formalnym – brak możliwości zaskarżenia w drodze zwyczajnych środków odwoławczych.

Uchylenie art. 62² ust. 2 oraz art. 62⁵ ust. 2 oznacza zmianę polegającą na wprowadzeniu natychmiastowej wykonalności prawomocnego i kończącego postępowanie orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego oraz zniesieniu bezwzględnej suspensywności kasacji w sprawach dyscyplinarnych radców prawnych.

Zniesienie bezwzględnej suspensywności kasacji związane jest z długotrwałym obowiązywaniem obecnego modelu kasacji od orzeczeń dyscyplinarnych w sprawach radców prawnych, skutkującej rozpowszechnieniem i utrwaleniem standardów orzecznictwa sądów karnych w sądach dyscyplinarnych, czego konsekwencją była również daleko posunięta profesjonalizacja i wzrost jakości orzecznictwa sądów dyscyplinarnych. W konsekwencji utrzymywanie bezwzględnej suspensywności kasacji straciło rację bytu. Dla zapewnienia skutecznej kontroli sądowej w toku postępowania kasacyjnego jako wystarczający jawi się mechanizm względnej suspensywności, przewidziany w art. 532 Kodeksu postępowania karnego (odpowiednio stosowanym w postępowaniu dyscyplinarnym radców prawnych – w zw. z art. 74¹ pkt 1 nowelizowanej ustawy). Sąd Najwyższy, na podstawie art. 532 § 1 Kodeksu postępowania karnego ma możliwość wstrzymania zaskarżonego orzeczenia, jak i innego orzeczenia, którego wykonanie zależy od rozstrzygnięcia kasacji, o co także mogą wnosić podmioty ją wnoszące. Przedmiotowa instytucja wydaje się wystarczającym zabezpieczeniem interesów prawnych ukaranego w przypadku wydania orzeczenia, które dotknięte jest widocznym *prima facie* rażącym naruszeniem prawa, zwłaszcza jeśli jego wykonanie pociągałoby dla ukaranego poważne i nieodwracalne skutki.

Zaostrzenie zasad odpowiedzialności w związku z posługiwaniem się w sposób nieuprawniony tytułem zawodowym „radca prawny”

W projekcie ustawy zaproponowano dodanie po art. 74¹ ustawy nowego przepisu (**art. 74²**) określającego surowszą odpowiedzialność za bezprawne używanie tytułu zawodowego radcy prawnego w postaci kary ograniczenia wolności albo grzywny do 100 000 złotych. W przepisie przewidziano, iż opisany w art. 74² czyn zabroniony będzie wykroczeniem. Należy wskazać, że podobne przepisy znajdują się w innych aktach korporacyjnych rangi ustawowej, tj. w ustawie z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym oraz ustawie z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym. Na gruncie obowiązujących przepisów, karnoprawna ochrona tytułu zawodowego sprowadza się do penalizowania przywłaszczenia tytułu na podstawie art. 61 § 1 Kodeksu wykroczeń, który przewiduje sankcje w postaci kary grzywny do 1000 złotych albo kary nagany.

Przepisy przejściowe i przepis o wejściu w życie ustawy

W związku z koniecznością uregulowania wpływu zmienionych przepisów dotyczących ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej radców prawnych na umowy zawarte na podstawie przepisów dotychczasowych, postanowiono przesądzić, że pierwsza umowa ubezpieczenia OC zawierana na rachunek radców prawnych przez Krajową Izbę Radców Prawnych zostanie zawarta po upływie okresu obowiązywania umów obowiązujących w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy.

Ponadto z uwagi na fakt, że dotychczasowe przepisy wykonawcze nie są niezgodne ze znowelizowaną ustawą, postanowiono utrzymać je w mocy do czasu wydania nowych przepisów wykonawczych, jednak przez okres nie dłuższy niż 6 miesięcy.

W przepisie przejściowym dotyczącym kasacji przesądzono, że do postępowań wszczętych (w toku), w których do dnia wejścia w życie nowelizacji nie doszło do prawomocnego zakończenia postępowania dyscyplinarnego, należy stosować przepis ustawy w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, zaś w sprawach, w których na dzień wejścia w życie noweli doszło już do prawomocnego zakończenia postępowania w wyniku wydania przez WSD orzeczenia, mogącego być przedmiotem kasacji, dotychczasowy przepis o suspensywności kasacji powinien obowiązywać.

Biorąc pod uwagę z jednej strony zasady demokratycznego państwa prawnego, a z drugiej pilną potrzebę wprowadzenia zmian w ustawie, zdecydowano się na wprowadzenie standardowego, 14-dniowego okresu *vacatio legis* wynikającego z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych.

Wymogi wynikające z art. 34 ust. 2a i 2b regulaminu Sejmu

Projekt ustawy w pewnych aspektach będzie dotyczył zasad prowadzenia działalności gospodarczej przez radców prawnych, w tym również będzie miał wpływ na tych radców prawnych, którzy zaliczani są do sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorców. W szczególności dotyczyć to będzie regulacji obejmujących zmienione zasady przetwarzania danych osobowych oraz nowe zasady zawierania umów ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej. Regulacje te będą porządkowały dotychczasowe przepisy, co będzie miało wpływ na rozwój przedsiębiorczości, a wyeliminowanie różnych wątpliwości interpretacyjnych powinno zwiększyć pewność prawną

prowadzenia działalności gospodarczej. Ponadto na skutek wejścia w życie przepisów dot. ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej dojdzie do zmniejszenia obowiązków administracyjnych. Zgodnie z art. 66 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców, wnioskodawca deklaruje, że nie ma możliwości osiągnięcia celu tego aktu normatywnego za pomocą innych środków. Ponadto wnioskodawca deklaruje, że zgodnie z art. 66 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 maja 2018 r. – Prawo przedsiębiorców, projektowane regulacje są zgodne z przepisami ustawy – Prawo przedsiębiorców. Z uwagi na fakt, że projekt ustawy zmniejsza obowiązki administracyjne, należy stwierdzić, że spełniony został wymóg określony w art. 68 ustawy – Prawo przedsiębiorców. Odnosząc się do wymogu określonego w art. 68b ustawy – Prawo przedsiębiorców w zw. z art. 34 ust. 2a regulaminu Sejmu skonstatować należy, że pomimo iż projekt reguluje obowiązki radców prawnych w zakresie: nowego trybu obowiązkowego ubezpieczenia OC, obowiązków dokumentacyjnych i informacyjnych wynikających z RODO oraz okresów przechowywania danych, a także odpowiedzialności dyscyplinarnej za nieopłacenie składki lub brak ubezpieczenia, to nie można uznać, że projekt ustawy zwiększa obciążenia regulacyjne dla przedsiębiorców w rozumieniu art. 68b ustawy – Prawo przedsiębiorców. Nowe regulacje bowiem eliminują wątpliwości interpretacyjne, upraszczają stosowanie przepisów i zwiększają pewność prawa, co sprzyja stabilności prowadzenia działalności przez radców prawnych. Ponadto, proponowane rozwiązania prowadzą do uproszczenia i usprawnienia wykonywania przez radców prawnych obowiązków zawodowych, nie powodując wzrostu kosztów ani czasu poświęcanego na czynności administracyjne, co jest zgodne z zasadą proporcjonalności i minimalizacji obciążeń dla przedsiębiorców.

Z uwagi na to, że projekt ustawy nie zawiera przepisów regulacyjnych ani przepisów określających wymogi dotyczące świadczenia usług transgranicznych w rozumieniu ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej, przepis art. 34 ust. 2b regulaminu Sejmu nie znajduje w tym przypadku zastosowania.

Przewidywane skutki społeczne, gospodarcze, prawne i finansowe

Projektowane regulacje niosą ze sobą pozytywne skutki, społeczne, gospodarcze i prawne, w szczególności zmierzają do budowy pozytywnego wizerunku samorządu radców prawnych, jako samorządu zawodowego reprezentującego osoby wykonujące zawody zaufania publicznego i sprawującego pieczę nad należytym wykonywaniem zawodu w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony.

Przedkładany projekt ustawy nie będzie generował dodatkowych obciążeń dla budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Założenia projektów podstawowych aktów wykonawczych

Projekt rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej radców prawnych został dołączony do niniejszego uzasadnienia.

Oświadczenie o zgodności projektu ustawy z prawem Unii Europejskiej

Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA FINANSÓW

z dnia

w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej radców prawnych

Na podstawie art. 22⁸ ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 499 oraz z 2025 r. poz. 1172) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa szczegółowy zakres obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej radców prawnych za szkody wyrządzone przy wykonywaniu czynności, o których mowa w art. 4 i art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, zwanego dalej „ubezpieczeniem OC”, termin powstania obowiązku ubezpieczenia oraz minimalną sumę gwarancyjną tego ubezpieczenia.

§ 2. 1. Ubezpieczeniem OC jest objęta odpowiedzialność cywilna radcy prawnego za szkody wyrządzone w następstwie działania lub zaniechania ubezpieczonego, w okresie trwania ochrony ubezpieczeniowej, podczas wykonywania czynności radcy prawnego, o których mowa w art. 4 i art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych.

2. Ubezpieczenie OC nie obejmuje szkód:

- 1) polegających na uszkodzeniu, zniszczeniu lub utracie mienia, wyrządzonych przez ubezpieczonego małżonkowi, wstępnemu, zstępnemu, rodzeństwu, a także powinowatemu w tej samej linii lub stopniu, osobie pozostającej w stosunku przysposobienia oraz jej małżonkowi, jak również osobie, z którą ubezpieczony pozostaje we wspólnym pożyciu, lub innemu ubezpieczonemu będącemu współnikiem;
- 2) wyrządzonych przez ubezpieczonego po skreśleniu z listy radców prawnych, a także w okresie zawieszenia prawa do wykonywania zawodu, Chyba że szkoda jest następstwem wykonywania zawodu przed skreśleniem lub zawieszeniem;
- 3) powstałych wskutek działań wojennych, stanu wojennego, rozruchów i zamieszek, a także aktów terroru.

3. Ubezpieczenie OC obejmuje wszystkie szkody w zakresie, o którym mowa w ust. 1, z zastrzeżeniem ust. 2, bez możliwości umownego ograniczenia przez zakład ubezpieczeń wypłaty odszkodowań.

§ 3. Obowiązek ubezpieczenia OC powstaje nie później niż w dniu poprzedzającym dzień rozpoczęcia wykonywania zawodu przez radcę prawnego.

§ 4. 1. Minimalna suma gwarancyjna ubezpieczenia OC, w odniesieniu do jednego zdarzenia, którego skutki są objęte umową ubezpieczenia, wynosi równowartość w złotych 50 000 euro.

2. Kwota, o której mowa w ust. 1, jest ustalana przy zastosowaniu kursu średniego euro ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski po raz pierwszy w roku, w którym umowa ubezpieczenia OC została zawarta.

§ 5. 1. Przepisy rozporządzenia stosuje się do umów ubezpieczenia OC zawartych od dnia 1 stycznia 2025 r.

2. Jeżeli umowa ubezpieczenia OC została zawarta przed dniem wejścia w życie rozporządzenia, a okres, na jaki została zawarta, upływa po tym dniu, nową umowę ubezpieczenia OC zawiera się najpóźniej w ostatnim dniu okresu, na jaki została zawarta ta umowa.

§ 6. Traci moc rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 11 grudnia 2003 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej radców prawnych (Dz.U. Nr 217, poz. 2135).

§ 7. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2025 r.

MINISTER

FINANSÓW

DEKLAROWANE SKUTKI REGULACJI (DSR) projektu ustawy

Informacja o projekcie

a) Tytuł projektu:

Projekt ustawy o zmianie ustawy o radcach prawnych

b) Przedstawiciel wnioskodawcy:

Maciej Tomczykiewicz

I. Część wstępna

[1] Zwięzły opis zidentyfikowanego problemu i proponowanych rozwiązań.

Proponowane w projekcie ustawy zmiany stanowią odpowiedź na potrzebę dostosowania obowiązujących przepisów ustawy o radcach prawnych do zmieniających się warunków społeczno-gospodarczych. Zmierzają do podniesienia zaufania społecznego do zawodu, standardu wykonywania zawodu przez radców prawnych, a także zwiększenia efektywności działania samorządu zawodowego.

W projekcie proponuje się zmianę przepisów ustawy o radcach prawnych w sześciu obszarach:

- 1) ochrona danych osobowych w ustawie o radcach prawnych;
- 2) ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej radców prawnych;
- 3) status aplikanta radcowskiego w okresie od podjęcia uchwały o wpisie na listę radców prawnych do czasu ślubowania;
- 4) obrady zdalne oraz tryb obiegowy rozpatrywania spraw przez organy samorządu zawodowego radców prawnych;
- 5) zmiany w zakresie wykonalności prawomocnych i kończących postępowanie orzeczeń Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych;
- 6) zaostrzenie zasad odpowiedzialności w związku z posługiwaniem się w sposób nieuprawniony tytułem zawodowym „radca prawny”.

1) Ochrona danych osobowych w ustawie o radcach prawnych

Obowiązująca regulacja ustawowa w zakresie zasad ochrony danych osobowych przez radców prawnych przewiduje zbyt sztywną procedurę dotyczącą przechowywania danych osobowych, a także zbyt wąsko określony obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej przez radców prawnych. Przepisy te nie są również wystarczająco precyzyjne z perspektywy organów samorządu zawodowego radców prawnych. Powyższe prowadzi do konieczności dostosowania standardu ochrony danych osobowych do *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych*

osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), zwanego dalej: „RODO”.

W konsekwencji proponuje się:

1. Rozszerzenie zakresu obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej także na przypadki, gdy z żądaniem ujawnienia informacji uzyskanych przez radcę prawnego w związku z udzieleniem pomocy prawnej występują inne podmioty niż Prezes UODO (zmiana art. 5b ustawy o radcach prawnych).
2. Określenie zasady ogólnej dotyczącej retencji danych – okres przechowywania będzie ustalał administrator danych zgodnie z celami ich przetwarzania i dokonywał przeglądu tych danych co 5 lat (zmiana art. 5c ustawy o radcach prawnych). Proponuje się rezygnację z określenia sztywnego – 5-letniego okresu przetwarzania danych osobowych, liczonego od zakończenia sprawy.
3. Wskazanie wprost, że Krajowa Izba Radców Prawnych oraz okręgowe izby radców prawnych są administratorami danych przetwarzanych w celach realizacji zadań lub obowiązków organów samorządu radców prawnych odpowiednio na szczeblu krajowym i okręgowym (dodawany art. 5d ustawy o radcach prawnych).
Przepis ten pozwoli na uniknięcie wątpliwości interpretacyjnych. Analogiczne rozwiązania zostały przyjęte w ustawie z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym.
4. Umożliwienie wykonywania obowiązku informacyjnego wynikającego z art. 13 ust. 1 i 2 RODO przez Krajową Izbę Radców Prawnych oraz okręgowe izby radców prawnych poprzez udostępnienie wymaganych informacji w Biuletynie Informacji Publicznej, na swoich stronach internetowych lub w widocznym miejscu w siedzibie, a także określenie sposobu realizacji prawa do ograniczenia przetwarzania danych osobowych, który wynika z art. 18 ust. 1 RODO (co ma służyć zapobieganiu wykorzystywania prawa do ograniczenia przetwarzania danych w celu przedłużania lub blokowania działań organów samorządu w ww. zakresie). Projekt przewiduje również limitację prawa do udostępniania informacji o źródle pozyskania danych osobowych (art. 15 lit. g RODO). W toku postępowań sprawdzających oraz dyscyplinarnych właściwe organy samorządu zawodowego mogą bowiem pozyskiwać informacje niebezpośrednio od osoby, której dane dotyczą. Wówczas realizacja prawa wynikającego z art. 15 ust. 1 lit. g RODO mogłaby prowadzić do naruszenia praw i wolności osób, od których pozyskano informacje. W celu zapobieżenia takim sytuacjom proponuje się wyraźnie ograniczyć uprawnienia podmiotów danych w przypadkach, w których przekazanie informacji o źródle danych może negatywnie wpłynąć na prawa i wolności innych osób. Rozwiązanie to znajduje podstawę w art. 23 ust. 1 lit. i RODO, który umożliwia ograniczenie uprawnień wynikających z RODO, jeżeli jest to środek konieczny i proporcjonalny oraz służy ochronie osoby, której dane dotyczą, lub praw i wolności innych osób. (dodawany art. 5e ustawy o radcach prawnych).

2) Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej radców prawnych

Ustawa o radcach prawnych przewiduje obowiązek zawarcia umowy ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone przy wykonywaniu czynności zawodowych radcy prawnego. Obecnie w praktyce, na zasadach ogólnych wynikających z Kodeksu cywilnego, Krajowa Izba Radców Prawnych zawiera umowy ubezpieczenia na rzecz radców prawnych.

Jest to powszechna forma realizowania ustawowego obowiązku nałożonego na radców prawnych. Na koniec trzeciego kwartału 2024 r. liczba złożonych do obowiązkowego ubezpieczenia OC radców prawnych przez poszczególne okręgowe izby radców prawnych (OIRP) wyniosła 42 810. Na rynku ubezpieczeniowym nie funkcjonuje ubezpieczenie o analogicznym zakresie, które oferowane by było indywidualnym radcom prawnym ani nie ma innego konkurencyjnego programu ubezpieczeniowego. Obecnie umowa zawarta pomiędzy ubezpieczycielem a Krajową Izbą Radców Prawnych przewiduje, że w zakresie ubezpieczenia obowiązkowego, zawartego w ramach składki podstawowej w wysokości 228 zł (19 zł miesięcznie), płatnej do OIRP, każdy radca prawny ma zagwarantowaną ochronę ubezpieczeniową w zakresie nie tylko obowiązkowego ubezpieczenia OC (suma gwarancyjna 150.000 EUR na każdy Wypadek Ubezpieczeniowy w okresie ubezpieczenia), ale również ubezpieczeń dodatkowych: nadwyżkowe do ubezpieczenia obowiązkowego ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej radców prawnych, ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej radców prawnych pełniących funkcję kuratora w zakresie czynności określonych w KPC oraz mediatora, ubezpieczenie następstw nieszczęśliwych wypadków, ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej związanej z prowadzeniem biura i posiadaniem mienia, ubezpieczenie w zakresie klauzuli dodatkowej: Ubezpieczenie Ochrony Prawnej i odpowiedzialności karnej lub karnej skarbowej,

klauzula dodatkowa RODO: ubezpieczenie ochrony prawnej i odpowiedzialności administracyjnej.

Biorąc pod uwagę dotychczasowe doświadczenia i praktykę zawierania umów ubezpieczenia na rzecz radców prawnych, projekt zakłada wprowadzenie regulacji, zgodnie z którą na Krajowej Izbie Radców Prawnych, reprezentowanej przez Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych, będzie spoczywał obowiązek zawarcia umowy ubezpieczenia na rzecz radców prawnych (zmiana art. 22⁷ ustawy o radcach prawnych).

Jednocześnie projektowane rozwiązanie uwzględnia, że obowiązek posiadania ubezpieczenia jest adresowany indywidualnie do radców prawnych. Z tego względu projekt przewiduje możliwość złożenia przez radcę prawnego oświadczenia, którego skutkiem będzie wyłączenie go spod ubezpieczenia grupowego. Będzie on jednak obowiązany wykazać zawarcie umowy ubezpieczenia o warunkach spełniających minimalne wymagania, określone w rozporządzeniu. Projekt przewiduje również odpowiednie zmiany wynikowe związane z powyższymi rozwiązaniami.

Proponowane przepisy pozwolą na uzyskanie istotnie korzystniejszych warunków ubezpieczenia niż gdyby umowy ubezpieczenia były zawierane pojedynczo przez radców prawnych. Pozwoli też sprawować należytą pieczę nad realizacją przez radców prawnych obowiązku posiadania takiego ubezpieczenia.

3) Status aplikanta radcowskiego w okresie od podjęcia uchwały o wpisie na listę radców prawnych do czasu ślubowania

Obecnie obowiązujące regulacje przewidują, że wpis na listę radców prawnych powoduje skreślenie z listy aplikantów radcowskich (art. 37 ust. 1 ustawy o radcach prawnych). Prawo wykonywania zawodu radcy prawnego wymaga natomiast, poza wpisem na listę, złożenia ślubowania. Regulacja ta budzi wątpliwości interpretacyjne w zakresie okresu pomiędzy podjęciem uchwały o wpisie na listę radców prawnych a złożeniem ślubowania. W literaturze istotnie reprezentowany jest jednak pogląd, że osoba wpisana na listę radców prawnych (i skreślona z listy aplikantów) przed dniem złożenia ślubowania nie ma prawa do zastępowania radcy prawnego lub bycia jego substytutem. Takie ograniczenie jest niezasadne, ponieważ powyższe uprawnienia przysługiwały tej osobie jako aplikantowi radcowskiemu. Po uzyskaniu wpisu jej sytuacja ulegałaby więc pogorszeniu.

W konsekwencji proponuje się, aby osoba wpisana na listę radców prawnych, która nie złożyła jeszcze ślubowania, mogła wykonywać uprawnienia aplikanta radcowskiego (zmiana art. 35¹ ustawy o radcach prawnych).

4) Obrady zdalne oraz tryb obiegowy rozpatrywania spraw przez organy samorządu zawodowego radców prawnych

Duża dynamika działań samorządu zawodowego radców prawnych, szeroki zakres obowiązków organów tego samorządu, a także zamieszkanie i wykonywanie obowiązków zawodowych członków tego samorządu na terenie całego kraju powodują, że ograniczenie podejmowania uchwał, w tym decyzji przez organy kolegialne tylko do posiedzeń odbywających się stacjonarnie obniża efektywność działania samorządu zawodowego.

W konsekwencji proponuje się umożliwienie odbywania posiedzeń i podejmowania uchwał, w tym rozpatrywania spraw, w trybie hybrydowym, zdalnym lub obiegowym. Wyboru trybu przeprowadzenia posiedzenia oraz trybu podjęcia uchwały będzie dokonywał przewodniczący danego organu, Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych lub prezydium rady okręgowej izby radców prawnych albo organ uprawniony do zwołania posiedzenia (dodanie art. 45¹ ustawy o radcach prawnych).

Przydatność tych instrumentów prawnych potwierdziło stosowanie odpowiednich przepisów ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych.

Jednocześnie przez wzgląd na efektywność procedowania uchwał, w tym konieczność zapewnienia zainteresowanym stronom możliwości szybkiego skorzystania z przysługujących im środków zaskarżenia proponuje się, aby uchwały były podpisywane przez Prezesa Krajowej Rady Radców Prawnych albo działającego z jego upoważnienia innego członka danego organu (w przypadku uchwał Krajowej Rady Radców Prawnych oraz Prezydium Krajowej Rady Radców

Prawnych) oraz przez dziekana rady okręgowej izby radców prawnych albo działającego z jego upoważnienia innego członka danego organu (w przypadku uchwał rady okręgowej izby radców prawnych oraz prezydium tych rad) – zmiana art. 45 ustawy o radcach prawnych. Rozwiązanie to nie wpływa na sposób przyjmowania uchwał, lecz jedynie usprawnia etap formalizowania elementów wymaganych od aktów podobnych do decyzji administracyjnych.

5) zmiany w zakresie wykonalności prawomocnych i kończących postępowanie orzeczeń Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych.

Zmiana art. 62² ust. 1 polegająca na dodaniu normy, że kasacja przysługuje od orzeczenia prawomocnego i kończącego postępowanie stanowi doprecyzowanie zakresu orzeczeń, podlegających zaskarżeniu w trybie kasacji.

Wprawdzie de lege lata wynika to już z odpowiednio stosowanego w postępowaniu dyscyplinarnym art. 519 Kodeksu postępowania karnego, jednak przepis ten wskazuje na wyroki, nie zaś orzeczenia, które w postępowaniu dyscyplinarnym mają znaczenie swoiste i odpowiadają wydawanym w postępowaniu karnym wyrokom. Może to prowadzić do rozbieżnych interpretacji, a w konsekwencji wymaga jednoznacznego doprecyzowania przedmiotu kasacji w ustawie o radcach prawnych. Warto zauważyć, że podobne rozwiązanie znajduje się także w art. 95 ust. 1 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich oraz art. 73 ust. 1 ustawy z dnia 1 lipca 2011 r. o samorządzie pielęgniarek i położnych.

Jednocześnie zmiana art. 62² ust. 1 wyraźnie akcentuje prawomocność orzeczeń Wyższego Sądu Dyscyplinarnego, co oznacza w aspekcie materialnym stworzenie stanu powagi rzeczy osądzonej obejmującego przedmiot postępowania, zaś w aspekcie formalnym – brak możliwości zaskarżenia w drodze zwyczajnych środków odwoławczych.

Uchylenie art. 62² ust. 2 oraz art. 62⁵ ust. 2 oznacza zmianę polegającą na wprowadzeniu natychmiastowej wykonalności prawomocnego i kończącego postępowanie orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego oraz zniesieniu bezwzględnej suspensywności kasacji w sprawach dyscyplinarnych radców prawnych.

Zniesienie bezwzględnej suspensywności kasacji związane jest z długotrwałym obowiązywaniem obecnego modelu kasacji od orzeczeń dyscyplinarnych w sprawach radców prawnych, skutkującej rozpowszechnieniem i utrwaleniem standardów orzecznictwa sądów karnych w sądach dyscyplinarnych, czego konsekwencją była również daleko posunięta profesjonalizacja i wzrost jakości orzecznictwa sądów dyscyplinarnych. W konsekwencji utrzymywanie bezwzględnej suspensywności kasacji straciło rację bytu. Dla zapewnienia skutecznej kontroli sądowej w toku postępowania kasacyjnego jako wystarczający jawi się mechanizm względnej suspensywności, przewidziany w art. 532 Kodeksu postępowania karnego (odpowiednio stosowanym w postępowaniu dyscyplinarnym radców prawnych – w zw. z art. 74¹ pkt 1 nowelizowanej ustawy). Sąd Najwyższy, na podstawie art. 532 § 1 Kodeksu postępowania karnego ma możliwość wstrzymania zaskarżonego orzeczenia, jak i innego orzeczenia, którego wykonanie zależy od rozstrzygnięcia kasacji, o co także mogą wnosić podmioty ją wnoszące. Przedmiotowa instytucja wydaje się wystarczającym zabezpieczeniem interesów prawnych ukaranego w przypadku wydania orzeczenia, które dotknięte jest widocznym *prima facie* rażącym naruszeniem prawa, zwłaszcza jeśli jego wykonanie pociągałoby dla ukaranego poważne i nieodwracalne skutki.

6) zaostrzenie zasad odpowiedzialności w związku z posługiwaniem się w sposób nieuprawniony tytułem zawodowym „radca prawny”.

Zawód radcy prawnego to zawód zaufania publicznego. Jego wykonywanie wymaga spełnienia szeregu wymagań i wiąże się z wysoką odpowiedzialnością. Należy dążyć do tego, aby osoby nieuprawnione nie posługiwały się tym tytułem zawodowym. Naraża to bowiem zarówno osoby, korzystające z usług takich osób na szkodę spowodowaną nierzetelną usługą, jak i obniża zaufanie do zawodu radcy prawnego.

Zjawisko posługiwania się w sposób nieuprawniony tytułem zawodowym radcy prawnego wciąż jest jednak obecne w przestrzeni publicznej i charakteryzuje się wysokim stopniem społecznej szkodliwości. Z danych zgromadzonych przez okręgowe izby radców prawnych, informacji otrzymywanych od radców prawnych, czy z zapytań od organów ścigania wynika, że występuje ono szczególnie w następujących obszarach:

- a) wyludzania pieniędzy przez tzw. fałszywe kancelarie, które promując się i pozyskując klientów (szczególnie w Internecie, w tym w mediach społecznościowych) i przyjmując pieniądze podszywają się pod radców prawnych (w tym odmianą metody „na wnuczka” tj. metodą „na radcę prawnego”);

- b) działalności różnego rodzaju alternatywnych dostawców usług prawniczych (np. firm odszkodowawczych, windykacyjnych, frankowych), których przedstawiciele, pozyskując klientów, podszywają się pod radców prawnych;
- c) podszywania się pod kancelarie adwokacko-radcowskie;
- d) działalności różnych osób, które przy nieuprawnionym wykorzystaniu tytułu prowadzą sprawy klientów, a nawet reprezentują ich w sądach.

W niektórych przypadkach tego rodzaju działalność nosi znamiona oszustwa, za co grozi odpowiedzialność karna na zasadach przewidzianych w Kodeksie karnym. Niemniej biorąc pod uwagę uprawnienia radców prawnych jako zawodu zaufania publicznego, a także społeczną szkodliwość posługiwania się tym tytułem zawodowym, konieczne jest wprowadzenie w ustawie o radcach prawnych również przepisu penalizującego posługiwanie się w sposób nieuprawniony tytułem „radca prawny”.

Obecnie jedynym przepisem penalizującym to zachowanie jest bowiem art. 61 § 1 Kodeksu wykroczeń, który przewiduje karę grzywny w wysokości do 1000 zł lub karę nagany za przywłaszczenie sobie stanowiska, tytułu lub stopnia. Ustawodawca nie jest jednak konsekwentny w regulacji wykroczenia przywłaszczenia tytułu zawodowego. Z jednej strony uregulował to zagadnienie w przywołanym przepisie Kodeksu wykroczeń. Z drugiej strony istnieją różne pozakodeksowe przepisy karne dotyczące zawodów zaufania publicznego z wyższymi karami – w każdym przypadku są to wykroczenia. Zawierają je: ustawa o doradztwie podatkowym (art. 81), o biegłych rewidentach (art. 215a), o lekarzach (art. 58). Biorąc pod uwagę wskazane wyżej okoliczności, zasadne jest, aby również posługiwanie się tytułem zawodowym radcy prawnego było chronione w analogiczny sposób.

Dlatego proponuje się, aby posługiwanie się w sposób nieuprawniony tytułem zawodowym „radca prawny” było wykroczeniem zagrożonym sankcją ograniczenia wolności albo grzywny do 100 000 zł. Wysokość kwoty stanowiącej górną granicę zagrożenia karą musi być adekwatna do realiów rynku i poprzez swoją dolegliwość czynić nieuprawnione posługiwanie się tytułem zawodowym „radca prawny” nieopłacalnym.

Pozostałe zmiany zaproponowane w projekcie ustawy mają charakter legislacyjno-redakcyjny i służą poprawie czytelności oraz poprawności legislacyjnej ustawy o radcach prawnych we wskazanych wyżej obszarach.

Skutki braku zmiany stanu obecnego

Brak zmiany stanu prawnego będzie utrzymywał nieadekwatny standard ochrony danych osobowych w ustawie o radcach prawnych, a także niezasadne ograniczenia wykonywania zawodu wobec aplikantów radcowskich, którzy otrzymali wpis na listę radców prawnych, ale jeszcze nie złożyli ślubowania. Nie pozwoli również na podniesienie efektywności działania samorządu zawodowego oraz standardu sprawowania przez niego pieczy nad należytym wykonywaniem zawodu radcy prawnego.

[2] Czy były rozważane rozwiązania alternatywne?

➤ Tak

Rozważano rozwiązania alternatywne w każdym z regulowanych obszarów.

1) Ochrona danych osobowych w ustawie o radcach prawnych

Rozważano wprowadzenie rozwiązań szczególnych m.in. określających termin przechowywania danych osobowych – dla egzaminów wstępnych i egzaminów zawodowych, a także na potrzeby realizacji umowy OC, czy też w przypadku danych przetwarzanych przez radców prawnych w ramach wykonywania zawodu. Uznano jednak, że takie rozwiązania są nadmiernie kazuistyczne i ograniczą możliwość stosowania elastycznych terminów przetwarzania na gruncie RODO, uzależnionych od potrzeby przetwarzania.

2) Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej radców prawnych

W zakresie ubezpieczenia OC są trzy możliwe rozwiązania:

1. tylko ubezpieczenia indywidualne,
2. ubezpieczenia grupowe z możliwością rezygnacji na rzecz ubezpieczenia indywidualnego,
3. tylko ubezpieczenia grupowe.

W projekcie ustawy zaproponowano opcję 2, biorąc pod uwagę, że samorząd zawodowy sprawuje pieczę nad należytym wykonywaniem zawodu w interesie publicznym, ale adresatem obowiązku posiadania ubezpieczenia jest radca prawny. Ubezpieczenia grupowe z możliwością rezygnacji na rzecz ubezpieczenia indywidualnego pozwala na odpowiednie kontrolowanie spełniania obowiązku ustawowego przez radców prawnych. Wybrane rozwiązanie jednocześnie wyważa interes odbiorców usług oraz zapewnienie samorządowej pieczy nad należytym wykonywaniem zawodu ze swobodą radcy prawnego w wyborze najkorzystniejszego dla niego ubezpieczenia, a także możliwością wynegocjowania lepszych warunków dla radców w ramach ubezpieczenia grupowego.

Opcja 1 zdecydowanie obniża możliwość sprawowania pieczy nad należytym wykonywaniem zawodu w interesie publicznym przez samorząd zawodowy, który chroniąc interesy odbiorców usług prawnych powinien zapewnić, aby każdy radca prawny był ubezpieczony.

Opcja 3 wprowadza z kolei niezasadny przymus. Ze względu na to, że adresatem obowiązku posiadania ubezpieczenia OC jest radca prawny, powinien on mieć swobodę w wybraniu najkorzystniejszej dla siebie opcji ubezpieczenia.

3) Status aplikanta radcowskiego w okresie od podjęcia uchwały o wpisie na listę radców prawnych do czasu ślubowania

Proponowane przepisy stanowią rozwiązanie problemów istotnych dla osób będących na drodze do uzyskania uprawnień zawodowych, w zasadzie bez innych alternatyw.

W ramach uszczegółowienia proponowanych przepisów w tym obszarze brane było pod uwagę rozwiązanie polegające na ustanowieniu wygaśnięcia uprawnień osoby, która uzyskała uchwałę o wpisie, ale nie złożyła ślubowania przed upływem zaproponowanego w projekcie terminu, jeśli ślubowanie nie było złożone z winy tej osoby, np. w przypadku nieusprawiedliwionego niestawiennictwa na wyznaczony termin ślubowania.

Uznano jednak, że byłoby to rozwiązanie nadmiernie kazuistyczne, odnoszące się do znikomej liczby przypadków, a ponadto budzące wątpliwości z punktu widzenia zasad postępowania administracyjnego.

4) Obrady zdalne oraz tryb obiegowy rozpatrywania spraw przez organy samorządu zawodowego radców prawnych

1. W zakresie trybów odbywania posiedzeń i podejmowania uchwał brane było pod uwagę uregulowanie jedynie trybu w pełni zdalnego (bez trybu hybrydowego). Wątpliwości budził bowiem sposób podejmowania uchwał w trybie hybrydowym. Ostatecznie przyjęto, że wystarczającą gwarancją m.in. tajności głosowania oraz prawidłowego zliczenia głosów jest wprowadzenie w trybie hybrydowym zasady jednolitego sposobu głosowania wszystkich uczestników, tj. głosowania na odległość.
2. W zakresie podpisywania uchwał rozważano, czy nie jest wystarczające podpisywanie przez przewodniczącego jedynie uchwał stanowiących akty z zakresu administracji (wynikające z przepisów odrębnych). Uznano jednak, że niejednorodność zasad podpisywania w zależności od charakteru uchwały nie znajduje dostatecznego uzasadnienia i utrudnia funkcjonowanie organów kolegialnych samorządu. Z tego względu konieczne jest uregulowanie tego zagadnienia jednolicie w sposób zaproponowany w projekcie.

5) Zmiany w zakresie wykonalności prawomocnych i kończących postępowanie orzeczeń Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych.

Wprowadzenie do ustawy o radcach prawnych przepisu znoszącego bezwzględną suspensywność kasacji spowoduje, że stosowany będzie mechanizm względnej suspensywności, przewidziany w art. 532 Kodeksu postępowania karnego (odpowiednio stosowanym w postępowaniu dyscyplinarnym radców prawnych – w zw. z art. 74¹ pkt 1 nowelizowanej ustawy). Sąd Najwyższy, na podstawie art. 532 § 1 Kodeksu postępowania

karnego ma możliwość wstrzymania zaskarżonego orzeczenia, jak i innego orzeczenia, którego wykonanie zależy od rozstrzygnięcia kasacji, o co także mogą wnosić podmioty ją wnoszące. Przedmiotowa instytucja wydaje się wystarczającym zabezpieczeniem interesów prawnych ukaranego w przypadku wydania orzeczenia, które dotknięte jest widocznym *prima facie* rażącym naruszeniem prawa, zwłaszcza jeśli jego wykonanie pociągałoby dla ukaranego poważne i nieodwracalne skutki.

6)Zaostrzenie zasad odpowiedzialności w związku z posługiwaniem się w sposób nieuprawniony tytułem zawodowym „radca prawny”

Wprowadzenie do ustawy o radcach prawnych przepisu penalizującego nieuprawnione posługiwanie się tytułem radcy prawnego wpisywałoby się w rozwiązanie, które ustawodawca uznał już za zasadne w przypadku zawodów zaufania publicznego. Alternatywą jest wprowadzenie do Kodeksu wykroczeń podtypu wykroczenia przywłaszczenia tytułu zawodowego w zawodach zaufania publicznego zagrożonego wyższą karą, z tym że problemem byłoby ustalenie, o jaki zawód chodzi – stąd regulacja sektorowa (powszechna w polskim systemie prawnym) jest lepszym rozwiązaniem.

Biorąc pod uwagę specyfikę obszarów objętych projektowaną ustawą, w tym stopień szczegółowości propozycji legislacyjnych, niecelowe jest przeprowadzenie analiz prawnoporównawczych.

II. Wymogi określone w art. 34 ust. 2 pkt 3–5 regulaminu Sejmu

[3] Jakie są przewidywane skutki prawne projektowanych rozwiązań?

Różnica między dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

Zgodnie z informacjami szczegółowo przedstawionymi w pkt I formularza projekt ustawy zakłada:

- 1) modyfikację zasad ochrony danych osobowych w ustawie o radcach prawnych o charakterze precyzującym obecne uregulowania i w lepszym stopniu dostosowującym je do specyfiki zawodu radcy prawnego oraz działań samorządu zawodowego, a w konsekwencji lepiej realizujących standardy RODO;
- 2) określenie szczegółowych zasad realizowania obowiązku ubezpieczenia OC przez radców prawnych, w tym wprowadzenie obowiązku zawierania umowy ubezpieczenia przez Krajową Izbę Radców Prawnych na rzecz radców prawnych (obecnie wyłącznie możliwość zawierania takiej umowy na zasadach ogólnych wynikających z Kodeksu cywilnego);
- 3) określenie, że aplikant radcowski, który uzyskał wpis na listę radców prawnych, a nie złożył jeszcze ślubowania, może nadal wykonywać uprawnienia aplikanta radcowskiego (obecnie wątpliwość interpretacyjna, w tym interpretacje o braku możliwości wykonywania tych uprawnień);
- 4) wprowadzenie możliwości odbywania obrad zdalnych i w trybie hybrydowym, a także podejmowania uchwał w trybie obiegowym, w szczególności przy rozpatrywaniu spraw przez organy samorządu zawodowego radców prawnych oraz Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych i prezydium rad okręgowych izb radców prawnych (obecnie wyłącznie tryb stacjonarny), a także doprecyzowanie zasad podpisywania uchwał tych organów i ciał;
- 5) zmiany w zakresie wykonalności prawomocnych i kończących postępowanie orzeczeń Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych;
- 6) zaostrzenie zasad odpowiedzialności w związku z posługiwaniem się w sposób nieuprawniony tytułem zawodowym „radca prawny” (z kary ograniczenia wolności lub grzywny do 1 000 zł, kara ograniczenia wolności lub grzywny do 100 000 zł).

Zgodność z Konstytucją, prawem międzynarodowym i prawem UE

Projekt pozostaje w zgodzie z Konstytucją, w tym z konstytucyjnym standardem ochrony wolności i praw. Prawidłowo określa zasady przetwarzania danych osobowych w świetle RODO (szczegółowe uzasadnienie w pkt I formularza), a w konsekwencji pozostaje również w zgodzie z art. 51 Konstytucji (prawo do ochrony danych osobowych).

Projekt ma również na celu lepszą realizację art. 17 ust. 1 Konstytucji, zgodnie z którym samorządy zawodowe sprawują pieczę nad należytym wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony. Jednocześnie proponowane rozwiązania nie naruszają wolności

wykonywania zawodu ani nie ograniczają wolności podejmowania działalności gospodarczej (art. 17 ust. 2 Konstytucji).

Spójność systemowa i terminologiczna

Projektowane zmiany są spójne z dotychczasowymi regulacjami, w tym pod względem systemowym i terminologicznym. Ponadto projekt zawiera propozycje zmian o charakterze legislacyjno-redakcyjnym, które służą poprawie czytelności oraz poprawności legislacyjnej ustawy o radcach prawnych.

Przepisy przejściowe

W projekcie zaproponowano trzy przepisy przejściowe:

1. Pierwsza umowa ubezpieczenia OC zawierana na rachunek radców prawnych przez Krajową Izbę Radców Prawnych zostanie zawarta po upływie okresu obowiązywania umów obowiązujących w dniu wejścia ustawy w życie.

Przepis ten uwzględnia dotychczasową praktykę zawierania umów ubezpieczenia przez KIRP i buduje zaufanie do państwa i stanowionego przezeń prawa.

2. Utrzymanie w mocy aktów wykonawczych do czasu wydania nowych przepisów wykonawczych, nie dłużej niż przez 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

Dotychczasowe przepisy wykonawcze nie będą niezgodne ze znowelizowaną ustawą, stąd dla zapewnienia pewności prawa zasadne jest ich utrzymanie w mocy przez czas niezbędny do przyjęcia nowych regulacji.

3. Stosowanie zniesionej suspensywności kasacji tylko w stosunku do prawomocnych orzeczeń wydanych przed dniem wejścia w życie ustawy, od których wniesiono kasację albo nie upłynął termin do jej wniesienia.

Przepis ten rozstrzyga ewentualne wątpliwości dotyczące postępowań w toku.

Termin wejścia ustawy w życie

Biorąc pod uwagę zasady demokratycznego państwa prawnego oraz pilną potrzebę wprowadzenia zmian w ustawie, zdecydowano się na wprowadzenie standardowego, 14-dniowego okresu *vacatio legis*.

[4] Jakie są przewidywane skutki społeczne projektowanych rozwiązań?

Projekt ustawy niesie pozytywne skutki społeczne. Będzie sprzyjał budowie pozytywnego wizerunku samorządu radców prawnych, podnosił efektywność pracy tego samorządu zawodowego, a także standard wykonywania zawodu radcy prawnego. Jednocześnie zwiększy to poziom zaufania publicznego do tego zawodu.

W zakresie skutków społecznych projekt oddziałuje na:

- 1) Krajową Izbę Radców Prawnych:

- a. w zakresie zmian w obszarze zasad przetwarzania danych osobowych (wskazanie wprost, że jest administratorem danych osobowych w określonych w przepisach sytuacjach, określenie sposobów realizowania niektórych praw wynikających z RODO),
- b. wprowadzenie obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia na rzecz radców prawnych – regulacja dotychczasowej praktyki,
- c. możliwość odbywania posiedzeń zdalnych i hybrydowych przez organy KIRP oraz prezydium KRRP,
- d. modyfikacja zasad podpisywania uchwał organów kolegialnych i Prezydium KRRP;

- 2) okręgowe izby radców prawnych (19):

- a. w zakresie zmian w obszarze zasad przetwarzania danych osobowych (wskazanie wprost, że są administratorami danych osobowych określonych w przepisach

- sytuacjach, określenie sposobów realizowania niektórych praw wynikających z RODO);
- b. możliwość odbywania posiedzeń zdalnych i hybrydowych przez organy OIRP i prezydium rad OIRP,
 - c. modyfikacja zasad podpisywania uchwał organów kolegialnych i prezydium rad OIRP;
- 3) radców prawnych (50 351 – stan na 30.06.2024):
- a. w zakresie zmian w obszarze zasad przetwarzania danych osobowych (w szczególności przeprowadzenie obowiązku przeglądu danych osobowych – zwiększenie zakresu dokonywanych przeglądów oraz zmniejszenie zakresu danych/dokumentów podlegających retencji 10-letniej, rozszerzenie zakresu obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej),
 - b. modyfikacja zasad realizacji obowiązku posiadania ubezpieczenia OC,
 - c. wprowadzenie w sposób jednoznaczny uprawnienia do zastępowania lub substytucji radcy prawnego przez osobę wpisaną na listę radców prawnych, która jeszcze nie złożyła ślubowania;
- 4) aplikantów radcowskich (5 720 – stan na 30.06.2024) – określenie statusu aplikanta radcowskiego w okresie od podjęcia uchwały o wpisie na listę radców prawnych do czasu ślubowania;
- 5) Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych – w zakresie zmian w wykonalności prawomocnych i kończących postępowanie orzeczeń tego sądu;
- 6) podmioty, na rzecz których świadczone są usługi przez radców prawnych (potencjalnie wszystkie podmioty prawa w Polsce) – zmiany w obszarze zasad przetwarzania danych osobowych przez radców prawnych (w szczególności przeprowadzenie obowiązku przeglądu danych osobowych przez radców prawnych, modyfikacja w zakresie obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej);
- 7) osoby, których dane osobowe są przetwarzane przez Krajową Izbę Radców Prawnych oraz okręgowe izby radców prawnych (liczebność trudna do oszacowania) – w zakresie zmian w obszarze zasad przetwarzania danych osobowych (określenie wprost administratora danych, sposobów realizowania niektórych praw tych osób wynikających z RODO);
- 8) organy nadzorcze, których dotyczy przetwarzanie danych osobowych w rozumieniu RODO (liczebność trudna do oszacowania) – obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej przez radcę prawnego w przypadku żądania ujawnienia przez taki organ informacji uzyskanych w związku z udzieleniem pomocy prawnej;
- 9) dziekanów rad okręgowych izb radców prawnych (19) – gromadzenie oświadczeń radców prawnych o rezygnacji objęcia umową ubezpieczenia OC zawieranej przez KIRP oraz dowodów zawarcia indywidualnych umów ubezpieczenia;
- 10) rady okręgowych izb radców prawnych (19) – przeprowadzanie kontroli spełnienia obowiązku posiadania umowy ubezpieczenia przez radców prawnych według zmodyfikowanych zasad;
- 11) Ministra Sprawiedliwości – nadzorowanie wykonywania przez rady okręgowe izb radców prawnych spełnienia obowiązku posiadania umowy ubezpieczenia przez radców prawnych według zmodyfikowanych zasad;
- 12) Sąd Najwyższy – w zakresie zmian w wykonalności prawomocnych i kończących postępowanie orzeczeń Wyższego Sądu Dyscyplinarnego i zniesienia bezwzględnej suspensywności kasacji;
- 13) Podmioty uprawnione do wniesienia kasacji – w zakresie zmian w wykonalności prawomocnych i kończących postępowanie orzeczeń Wyższego Sądu Dyscyplinarnego i zniesienia bezwzględnej suspensywności kasacji;
- 14) sądy powszechne (319 – sądy rejonowe, 47 – sądy okręgowe) – zmiany w zakresie katalogu sankcji w przypadku posługiwania się w sposób nieuprawniony tytułem „radca prawny”.

[5] Jakie są przewidywane skutki gospodarcze projektowanych rozwiązań?

Projekt ustawy niesie pozytywne skutki gospodarcze.

Proponowane regulacje będą porządkowały dotychczasowe przepisy, co będzie miało pozytywny wpływ na rozwój przedsiębiorczości, a wyeliminowanie różnych wątpliwości interpretacyjnych powinno zwiększyć pewność prawną prowadzenia działalności gospodarczej. Ponadto na skutek wejścia w życie przepisów dotyczących ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej dojdzie do zmniejszenia obowiązków administracyjnych po stronie radców prawnych.

Projekt poprawia zatem warunki wykonywania prowadzenia działalności gospodarczej w stosunku do radców prawnych (50 351 – stan na 30.06.2024).

Ponadto w obszarze umów ubezpieczenia OC proponowane zmiany teoretycznie mogą prowadzić do powstania na rynku alternatywnego programu dla grupy otwartej radców prawnych, do którego będzie można przystąpić na zasadach indywidualnych. Takie rozwiązanie jest jednak mało prawdopodobne. Po pierwsze, ubezpieczyciele posiadający wystarczającą pojemność i zainteresowani tym ryzykiem są już zaangażowani w bieżącą obsługę programu z Krajową Izbą Radców Prawnych. Po drugie, zainteresowanie ubezpieczycieli aranżowaniem programów ubezpieczeniowych dla grupy otwartej bez udziału władz samorządu zawodowego może być znikome. Po trzecie, jednym z istotnych warunków programu z takim szerokim zakresem i niską składką ubezpieczeniową jest skala grupy obejmowanej ubezpieczeniem. W przypadku braku uczestnictwa Krajowej Izby Radców Prawnych w takim programie skłonność ubezpieczycieli do zaoferowania tak korzystnych warunków ze względu na brak gwarancji przystępowalności będzie z pewnością dużo niższa niż obecnie.

Wprowadzenie zmian ustawowych dających możliwość rezygnacji z ubezpieczenia grupowego może zatem teoretycznie spotkać się z odpowiedzią rynku polegającą na stworzeniu alternatywnego programu, jednakże jest ono niewielkie ze względu na opisane wyżej okoliczności. Gdyby jednak alternatywne programy powstały, istnieje ryzyko wzrostu wysokości składek za ubezpieczenia obligatoryjne z uwagi na ryzyko braku pewności przystąpienia do programu aranżowanego przez Krajową izbę Radców Prawnych i brokera wszystkich członków samorządu zawodowego.

Zakłada się jednak, że wprowadzenie obok ubezpieczenia grupowego możliwości ubezpieczenia indywidualnego nie wpłynie znacząco na dotychczasową praktykę. Ze względu na korzyści finansowe (atrakcyjne warunki i możliwość dodatkowych rozszerzeń, mniejsza składka – przy ubezpieczeniu grupowym) i organizacyjne (zdalny dostęp, obsługa i wsparcie brokera przy zgłaszaniu i likwidacji szkód, zmniejszenie uciążliwości administracyjnych, oszczędność wysiłku i czasu) oraz przyzwyczajenie do dotychczasowej praktyki nie przewiduje się dużego zmniejszenia liczby radców prawnych korzystających z ubezpieczenia grupowego.

[6] Jakie są przewidywane skutki finansowe projektowanych rozwiązań, w szczególności wpływ na sektor finansów publicznych, w tym na budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego?

Projekt może potencjalnie wpłynąć na wzrost dochodów w sektorze finansów publicznych. Przewiduje bowiem 50-krotny wzrost maksymalnej wysokości grzywny w przypadku posługiwania się w sposób nieuprawniony tytułem zawodowym „radca prawny” (z 1 000 zł do 100 000 zł). Biorąc jednak pod uwagę, że nie sposób oszacować liczby wykroczeń po wprowadzeniu regulacji, a także dyskrecjonalność władzy sędziowskiej w zakresie wymierzania sankcji (nie można przewidzieć wysokości grzywny wymierzanych przez sąd), nie ma możliwości określenia, jaki wzrost dochodów w rzeczywistości może nastąpić.

Projekt ustawy nie będzie generował dodatkowych obciążeń dla budżetu państwa i budżetu jednostek samorządu terytorialnego.

Proponowane rozwiązania nie będą również powodowały dodatkowych kosztów dla radców prawnych oraz samorządu zawodowego radców prawnych.

[7] Wykaz źródeł finansowania, jeśli projekt ustawy pociąga za sobą obciążenie budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Nie dotyczy.

[8] Czy projekt ustawy podlega procedurze notyfikacyjnej?

➤ Nie

III. Wymogi określone w art. 34 ust. 2a i 2b regulaminu Sejmu

[9] Czy projekt ustawy zawiera przepisy określające zasady podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej (art. 34 ust. 2a regulaminu Sejmu)?

➤ **Tak**

Projekt ustawy w pewnych aspektach będzie dotyczył zasad prowadzenia działalności gospodarczej przez radców prawnych, w tym również będzie miał wpływ na tych radców prawnych, którzy zaliczani są do sektora mikro-, małych i średnich przedsiębiorców. W szczególności dotyczyć to będzie regulacji obejmujących zmienione zasady przetwarzania danych osobowych oraz nowe zasady zawierania umów ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej.

Regulacje te będą porządkowały dotychczasowe przepisy, co będzie miało wpływ na rozwój przedsiębiorczości, a wyeliminowanie różnych wątpliwości interpretacyjnych powinno zwiększyć pewność prawną prowadzenia działalności gospodarczej.

Zgodnie z art. 66 ust. 1 Prawa przedsiębiorców wnioskodawca deklaruje, że nie ma możliwości osiągnięcia celu tego aktu normatywnego za pomocą innych środków.

Ponadto wnioskodawca deklaruje, że zgodnie z art. 66 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 maja 2018 r. – Prawo przedsiębiorców, projektowane regulacje są zgodne z przepisami ustawy – Prawo przedsiębiorców. Z uwagi na fakt, że projekt ustawy zmniejsza obowiązki administracyjne, należy stwierdzić, że spełniony został wymóg określony w art. 68 ustawy – Prawo przedsiębiorców.

Odnosząc się do wymogu określonego w art. 68b ustawy – Prawo przedsiębiorców w zw. z art. 34 ust. 2a regulaminu Sejmu skonstatować należy, że pomimo iż projekt reguluje obowiązki radców prawnych w zakresie: nowego trybu obowiązkowego ubezpieczenia OC, obowiązków dokumentacyjnych i informacyjnych wynikających z RODO oraz okresów przechowywania danych, a także odpowiedzialności dyscyplinarnej za nieopłacenie składki lub brak ubezpieczenia, to nie można uznać, że projekt ustawy zwiększa obciążenia regulacyjne dla przedsiębiorców w rozumieniu art. 68b ustawy – Prawo przedsiębiorców. Nowe regulacje bowiem eliminują wątpliwości interpretacyjne, upraszczają stosowanie przepisów i zwiększają pewność prawa, co sprzyja stabilności prowadzenia działalności przez radców prawnych. Ponadto, proponowane rozwiązania prowadzą do uproszczenia i usprawnienia wykonywania przez radców prawnych obowiązków zawodowych, nie powodując wzrostu kosztów ani czasu poświęcanego na czynności administracyjne, co jest zgodne z zasadą proporcjonalności i minimalizacji obciążeń dla przedsiębiorców.

[10] Czy wdrożenie projektowanych przepisów spowoduje obciążenia administracyjne mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców (art. 34 ust. 2a regulaminu Sejmu)?

➤ **Nie**

Na skutek wejścia w życie przepisów dotyczących ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej dojdzie do zmniejszenia obowiązków administracyjnych ciążących na radcach prawnych.

[11] Czy projekt ustawy zawiera przepisy regulacyjne lub określa wymogi dotyczące świadczenia usług transgranicznych w rozumieniu ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (art. 34 ust. 2b regulaminu Sejmu)?

➤ **Nie**

Warszawa, 7 listopada 2025 r.

BEOS-WPEiM-2253/25

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU
L.dz. SPS-III. 020. 334. 9. 2025
Data wpływu 07. 11. 2025

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia
w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej komisyjnego projektu
ustawy o zmianie ustawy o radcach prawnych
(przedstawiciel wnioskodawcy: poseł Maciej Tomczykiewicz)

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2022 r. poz. 990, ze zm.) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

W art. 1 projektu przewiduje się zmianę ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych¹ (dalej: ustawa).

Proponowane zmiany ustawy dotyczą w szczególności:

1) zachowania tajemnicy zawodowej oraz przetwarzania danych osobowych (zmieniane art. 5a, art. 5b, art. 5c, a także dodawane art. 5d i art. 5e ustawy);

2) zasad podlegania przez radców prawnych obowiązkowemu ubezpieczeniu od odpowiedzialności cywilnej za wyrządzone szkody (zmieniane art. 22⁷, art. 22⁸, art. 60 oraz art. 64 ustawy). Nowelizacja wprowadza w tym zakresie ubezpieczenia grupowe (umowa zawierana będzie na rachunek radców prawnych przez Krajową Izbę Radców Prawnych) z możliwością rezygnacji na rzecz ubezpieczenia indywidualnego;

3) statusu aplikanta radcowskiego w okresie od podjęcia uchwały o wpisie na listę radców prawnych do czasu ślubowania (zmieniany art. 35¹ ustawy). W projekcie określono, że osoba wpisana na listę radców prawnych, która nie złożyła jeszcze ślubowania, będzie mogła wykonywać przez określony czas uprawnienia aplikanta radcowskiego;

4) zasad odbywania posiedzeń oraz podejmowania uchwał przez organy samorządu, Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych oraz prezydium okręgowych izb radców prawnych (zmieniany art. 45 oraz dodawany art. 45¹

¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 499.

ustawy). Projekt wprowadza m.in. możliwość odbywania tzw. hybrydowych posiedzeń, w czasie których niektórzy uczestnicy będą mogli korzystać ze środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość;

5) zmian w zakresie wykonalności prawomocnych i kończących postępowanie orzeczeń Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych (zmieniany art. 62² oraz art. 62⁵ ustawy). Projekt wprowadza m.in. natychmiastową wykonalność prawomocnego i kończącego postępowanie orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego oraz znosi bezwzględną suspensywność kasacji w sprawach dyscyplinarnych radców prawnych;

6) wprowadzenia przepisu karnego dotyczącego nieuprawnionego posługiwania się tytułem zawodowym „radca prawny” (dodawany art. 74² ustawy).

Na potrzeby dalszej analizy należy przedstawić szczegółowo projektowane regulacje dotyczące zachowania tajemnicy zawodowej oraz przetwarzania danych osobowych.

Zmiana art. 5a ustawy dotyczy jedynie wprowadzenia skrótu „rozporządzenie 2016/679” na określenie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE² (dalej również: RODO).

Zmieniany art. 5b ustawy przewiduje, że obowiązek ochrony tajemnicy zawodowej (o której mowa w art. 3 ust. 3-6 ustawy)³ nie ustaje, w przypadku gdy z żądaniem ujawnienia informacji uzyskanych przez radcę prawnego w związku z udzielaniem pomocy prawnej występuje organ nadzorczy, którego sprawa dotyczy w rozumieniu art. 4 pkt 22 RODO. Nowelizacja zakłada rozszerzenie zakresu obowiązku ochrony tajemnicy zawodowej, bowiem w obowiązującym stanie prawnym przepis ten dotyczy ochrony tej tajemnicy, w przypadku gdy z żądaniem ujawnienia informacji występuje jedynie Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych.

Zmiana art. 5c ustawy dotyczy modyfikacji zasad określających okres przechowywania danych osobowych. Zgodnie z ust. 1 wspomnianej regulacji okres ten będzie ustalany przez administratora danych zgodnie z celami ich

² Dz. Urz. UE L 119 z 4.5.2016, s. 1, ze zm.

³ Na mocy art. 3 ust. 3-6 ustawy radca prawny jest obowiązany zachować w tajemnicy wszystko, o czym dowiedział się w związku z udzieleniem pomocy prawnej. Obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej nie może być ograniczony w czasie. Radca prawny nie może być zwolniony z obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej co do faktów, o których dowiedział się udzielając pomocy prawnej lub prowadząc sprawę. Obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej nie dotyczy informacji: 1) udostępnianych na podstawie przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu; 2) przekazywanych na podstawie przepisów rozdziału 11a działu III ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2025 r. poz. 111) – w zakresie określonym tymi przepisami.

przetwarzania, biorąc pod uwagę przepisy odrębne dotyczące terminów, w szczególności zawarte w ust. 2. Administrator danych będzie dokonywał przeglądu tych danych co 5 lat, w celu ustalenia niezbędności ich dalszego przechowywania. W ust. 2 nowelizowanego przepisu określono szczegółowo okresy przechowywania danych osobowych w odniesieniu do przetwarzania tych danych w toku prowadzonych przez organy samorządu radców prawnych: postępowań: administracyjnych, w zakresie skarg i wniosków, dyscyplinarnych (w tym nadzoru nad nimi).

Dodawany art. 5d ustawy dotyczy wskazania administratora danych osobowych: Krajowej Izby Radców Prawnych – w celach realizacji zadań lub obowiązków przez Krajowy Zjazd Radców Prawnych, Krajową Radę Radców Prawnych, Wyższą Komisję Rewizyjną, Wyższy Sąd Dyscyplinarny i Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego; okręgowych izb radców prawnych – w celach realizacji zadań lub obowiązków przez zgromadzenia okręgowych izb radców prawnych, rady okręgowych izb radców prawnych, okręgowe komisje rewizyjne, okręgowe sądy dyscyplinarne oraz rzeczników dyscyplinarnych.

W dodawanym art. 5e ust. 1 ustawy określono, że Krajowa Izba Radców Prawnych i okręgowe izby radców prawnych będą mogły realizować obowiązek, o którym mowa w art. 13 ust. 1 i 2 RODO, przez udostępnienie informacji, o których mowa w art. 13 ust. 1 i 2 RODO, w Biuletynie Informacji Publicznej na swojej stronie podmiotowej, na swojej stronie internetowej lub w widocznym miejscu w swojej siedzibie. W ust. 2 opisywanego przepisu wskazano, że w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez Krajową Izbę Radców Prawnych i okręgowe izby radców prawnych w toku realizacji zadań określonych w ustawie, prawo, o którym mowa w art. 15 ust. 1 lit. g RODO, będzie przysługiwało w zakresie, w jakim nie ma wpływu na ochronę praw i wolności osoby, od której dane pozyskano. W ust. 3 tego przepisu wskazano, że wystąpienie z żądaniem, o którym mowa w art. 18 ust. 1 RODO, nie wpłynie na realizację uprawnień Krajowej Izby Radców Prawnych lub okręgowych izb radców prawnych oraz na tok i wynik postępowania.

W art. 2-4 projektu są zawarte przepisy przejściowe.

Proponowana ustawa ma wejść w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem ustawy

Analiza przedmiotu proponowanej ustawy wymaga uwzględnienia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE.

W art. 1 ust. 1 RODO wskazano, że akt ten ustanawia przepisy o ochronie osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych oraz przepisy o swobodnym przepływie danych osobowych. Stosownie do art. 2 ust. 1 RODO

ma on zastosowanie do przetwarzania danych osobowych w sposób całkowicie lub częściowo zautomatyzowany oraz do przetwarzania w sposób inny niż zautomatyzowany danych osobowych stanowiących część zbioru danych lub mających stanowić część zbioru danych.

Zgodnie z art. 4 pkt 1 RODO „dane osobowe” oznaczają wszelkie informacje o zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osobie fizycznej (osobie, której dane dotyczą); możliwa do zidentyfikowania osoba fizyczna to osoba, którą można bezpośrednio lub pośrednio zidentyfikować, w szczególności na podstawie identyfikatora takiego jak imię i nazwisko, numer identyfikacyjny, dane o lokalizacji, identyfikator internetowy lub jeden bądź kilka szczególnych czynników określających fizyczną, fizjologiczną, genetyczną, psychiczną, ekonomiczną, kulturową lub społeczną tożsamość osoby fizycznej. Na podstawie art. 4 pkt 2 RODO pod pojęciem „przetwarzanie” należy rozumieć operację lub zestaw operacji wykonywanych na danych osobowych lub zestawach danych osobowych w sposób zautomatyzowany lub niezautomatyzowany, taką jak zbieranie, utrwalanie, organizowanie, porządkowanie, przechowywanie, adaptowanie lub modyfikowanie, pobieranie, przeglądanie, wykorzystywanie, ujawnianie poprzez przesłanie, rozpowszechnianie lub innego rodzaju udostępnianie, dopasowywanie lub łączenie, ograniczanie, usuwanie lub niszczenie.

Zgodnie z art. 4 pkt 22 RODO „organ nadzorczy, którego sprawa dotyczy” oznacza organ nadzorczy, którego dotyczy przetwarzanie danych osobowych, ponieważ: a) administrator lub podmiot przetwarzający posiadają jednostkę organizacyjną na terytorium państwa członkowskiego tego organu nadzorczego; b) przetwarzanie znacznie wpływa lub może znacznie wpłynąć na osoby, których dane dotyczą, mające miejsce zamieszkania w państwie członkowskim tego organu nadzorczego; c) wniesiono do niego skargę. Uprawnienia organu nadzorczego określono w art. 58 RODO. W szczególności może on: uzyskać od administratora i podmiotu przetwarzającego dostęp do wszelkich danych osobowych i wszelkich informacji niezbędnych temu organowi do realizacji swoich zadań w zakresie prowadzonych postępowań; uzyskać dostęp do wszystkich pomieszczeń administratora i podmiotu przetwarzającego, w tym do sprzętu i środków służących do przetwarzania danych, zgodnie z procedurami określonymi w prawie unijnym lub w prawie państwa członkowskiego (art. 58 ust. 1 lit. e oraz lit. f RODO). W art. 90 RODO przewidziano możliwość ograniczenia przez państwa członkowskie uprawnień organu nadzorczego m.in. z uwagi na konieczność ochrony tajemnicy zawodowej. Zgodnie z art. 90 ust. 1 RODO państwa członkowskie mogą przyjąć przepisy szczególne określające uprawnienia organów nadzorczych ustanowione w art. 58 ust. 1 lit. e i f RODO wobec administratorów lub podmiotów przetwarzających, którzy podlegają (na mocy prawa UE lub prawa państwa członkowskiego lub przepisów ustanowionych przez właściwe organy krajowe) obowiązkowi zachowania tajemnicy zawodowej lub innym równoważnym obowiązkom zachowania

tajemnicy, jeżeli jest to niezbędne i proporcjonalne w celu pogodzenia prawa do ochrony danych osobowych z obowiązkiem zachowania tajemnicy. Przepisy te mają zastosowanie wyłącznie do danych osobowych, które administrator lub podmiot przetwarzający otrzymali lub pozyskali w wyniku lub w ramach działania objętego tym obowiązkiem zachowania tajemnicy. W art. 90 ust. 2 RODO wskazano, że do 25 maja 2018 r. każde państwo członkowskie powinno zawiadomić Komisję o swoich przepisach uchwalonych na mocy ust. 1, a następnie powinno zawiadomić ją niezwłocznie o każdej dotyczącej ich późniejszej zmianie.

W art. 6 RODO wskazano podstawy przetwarzania danych osobowych w ogólności. Zgodnie z ust. 1 tego przepisu przetwarzanie jest zgodne z prawem wyłącznie w przypadkach, gdy (i w takim zakresie, w jakim) spełniony jest co najmniej jeden z określonych warunków. Należy w szczególności wskazać na dwie przesłanki warunkujące zgodność z RODO: przetwarzanie jest niezbędne do wypełnienia obowiązku prawnego ciążącego na administratorze (lit. c); przetwarzanie jest niezbędne do wykonania zadania realizowanego w interesie publicznym lub w ramach sprawowania władzy publicznej powierzonej administratorowi (lit. e). W ust. 3 przywołanego przepisu wskazano m.in. dodatkowe elementy, które mogą zostać określone przez państwa członkowskie w przypadku, gdy jako podstawę przetwarzania wskazano wymienione wyżej dwie przesłanki. Stosownie do tego przepisu podstawa prawna przetwarzania danych może zawierać przepisy szczegółowe dostosowujące stosowanie RODO, w tym w szczególności określać ogólne warunki zgodności z prawem przetwarzania przez administratora czy też okresy przechowywania.

Na podstawie art. 13 ust. 1 RODO, jeżeli dane osobowe osoby, której dane dotyczą, zbierane są od tej osoby, administrator podczas pozyskiwania danych osobowych podaje jej wszystkie określone w tym przepisie informacje (m.in. swoją tożsamość i dane kontaktowe oraz, gdy ma to zastosowanie, tożsamość i dane kontaktowe swojego przedstawiciela; cele przetwarzania danych osobowych, oraz podstawę prawną przetwarzania). W ust. 2 tego artykułu określono, że poza informacjami, o których mowa w ust. 1, podczas pozyskiwania danych osobowych administrator podaje osobie, której dane dotyczą, wszystkie wymienione inne informacje niezbędne do zapewnienia rzetelności i przejrzystości przetwarzania (m.in. okres, przez który dane osobowe będą przechowywane, a gdy nie jest to możliwe, kryteria ustalania tego okresu; informacje o prawie do żądania od administratora dostępu do danych osobowych dotyczących osoby, której dane dotyczą, ich sprostowania, usunięcia lub ograniczenia przetwarzania lub o prawie do wniesienia sprzeciwu wobec przetwarzania, a także o prawie do przenoszenia danych).

Zgodnie z art. 15 ust. 1 lit. g RODO osoba, której dane dotyczą, jest uprawniona do uzyskania od administratora potwierdzenia, czy przetwarzane są dane osobowe jej dotyczące, a jeżeli ma to miejsce, jest uprawniona do uzyskania

dostępu do nich oraz wszelkich dostępnych informacji o ich źródle jeżeli dane osobowe nie zostały zebrane od osoby, której dane dotyczą.

W art. 18 ust. 1 RODO określono enumeratywnie przesłanki umożliwiające osobie, której dane dotyczą, wystąpienie z żądaniem od administratora ograniczenia przetwarzania danych.

Artykuł 23 RODO przewiduje możliwość wprowadzenia (na mocy prawa państwa członkowskiego, któremu podlegają administrator danych lub podmiot przetwarzający), w drodze aktu prawnego, ograniczenia co do zakresu obowiązków i praw przewidzianych m.in. w art. 12-22 RODO, jeżeli ograniczenie takie nie narusza istoty podstawowych praw i wolności oraz jest w demokratycznym społeczeństwie środkiem niezbędnym i proporcjonalnym, służącym jednemu z enumeratywnie wymienionych w tej regulacji celów. Przepis ten określa również wymogi, które musi zawierać akt prawny regulujący wprowadzane ograniczenia.

3. Analiza przepisów projektu ustawy pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

Projektowane przepisy w zakresie, w którym dotyczą zachowania tajemnicy zawodowej oraz przetwarzania danych osobowych (zmieniane art. 5a, art. 5b, art. 5c, a także dodawane art. 5d i art. 5e ustawy), powinny zostać poddane ocenie co do zgodności z RODO.

Zmieniany art. 5b ustawy przewiduje, że obowiązek ochrony tajemnicy zawodowej nie ustaje, w przypadku gdy z żądaniem ujawnienia informacji uzyskanych przez radcę prawnego w związku z udzielaniem pomocy prawnej występuje organ nadzorczy, którego sprawa dotyczy w rozumieniu art. 4 pkt 22 RODO. Przepis ten wymaga oceny co do zgodności z art. 90 ust. 1 RODO – dopuszczającym (przy spełnieniu określonych przesłanek) możliwość wprowadzenia przez państwa członkowskie ograniczeń w zakresie uprawnień organu nadzorczego z uwagi na konieczność ochrony tajemnicy zawodowej. Oceniając w tym zakresie zmieniany art. 5a ustawy, należy stwierdzić, że projektowana regulacja wprowadza ograniczenia uprawnień organu nadzorczego wobec administratorów i podmiotów przetwarzających, którzy podlegają na mocy prawa państwa członkowskiego obowiązkowi zachowania tajemnicy zawodowej. Po drugie, wprowadzane ograniczenia nie wykraczają poza uprawnienia organu nadzorczego wskazane w art. 58 ust. 1 lit. e i f RODO. Po trzecie, ograniczenia mają zastosowanie wyłącznie do danych osobowych, które administrator lub podmiot przetwarzający otrzymali lub pozyskali w wyniku lub w ramach działania objętego tym obowiązkiem zachowania tajemnicy – dotyczą bowiem informacji uzyskanych przez radcę prawnego w związku z udzielaniem pomocy prawnej. Po czwarte, należy ocenić, że wprowadzane ograniczenia są niezbędne i proporcjonalne w celu pogodzenia prawa do ochrony danych osobowych z obowiązkiem zachowania tajemnicy zawodowej. Można bowiem wskazać, że ograniczenia te służą ochronie praw i wolności osób, którzy

korzystają z pomocy prawnej, jak również interesowi publicznemu, poprzez umożliwienie korzystania z prawa do pomocy prawnej, a tym samym również z prawa do sądu. Podsumowując, należy stwierdzić, że zmieniany art. 5b ustawy nie jest sprzeczny z art. 90 ust. 1 RODO – spełnia on bowiem wszystkie przesłanki warunkujące możliwość wprowadzenia (na mocy krajowych przepisów) ograniczeń w zakresie uprawnień organu nadzorczego z uwagi na konieczność ochrony tajemnicy zawodowej. Jednocześnie trzeba wskazać, że z art. 90 ust. 2 RODO wynika obowiązek państwa członkowskiego w zakresie niezwłocznego zawiadomienia Komisji w przypadku przyjęcia proponowanego rozwiązania.

Zmieniany art. 5c ustawy (dotyczący modyfikacji zasad określających okres przechowywania danych osobowych), a także dodawany art. 5d ustawy (dotyczący określenia administratora danych osobowych) nie są sprzeczne z art. 6 RODO. Przepisy te należy uznać za dodatkowe elementy dopuszczalne na mocy art. 6 ust. 3 RODO. Mogą one zostać określone przez państwa członkowskie, w przypadku gdy podstawę przetwarzania stanowią przesłanki określone w art. 6 ust. 1 lit. c oraz lit. e RODO (w analizowanym przypadku są to adekwatne podstawy dla przetwarzania danych osobowych).

Dodawany art. 5e ust. 2 i ust. 3 ustawy dotyczy wprowadzenia określonych ograniczeń w zakresie możliwości korzystania z uprawnień wynikających odpowiednio z art. 15 ust. 1 lit. g oraz z art. 18 ust. 1 RODO. Projektowany przepis wymaga oceny co do zgodności z art. 23 RODO, który umożliwia wprowadzenie ograniczeń w odniesieniu do uprawnień wynikających z dwóch wymienionych regulacji RODO, przy spełnieniu następujących warunków: a) ograniczenie jest wprowadzone w drodze aktu prawnego; b) nie narusza ono istoty podstawowych praw i wolności; c) jest w demokratycznym społeczeństwie środkiem niezbędnym i proporcjonalnym, służącym jednemu z enumeratywnie wymienionych w tej regulacji celów. Jako podstawę wprowadzenia ograniczenia dotyczącego uprawnień wynikających z art. 15 ust. 1 lit. g RODO można wskazać przesłankę określoną w art. 23 ust. 1 lit. i odnoszącą się do konieczności ochrony osoby, której dane dotyczą, lub praw i wolności innych osób. W Deklarowanych Skutkach Regulacji wskazano, że w toku postępowań sprawdzających oraz dyscyplinarnych właściwe organy samorządu zawodowego mogą pozyskiwać informacje niebezpośrednio od osoby, której dane dotyczą. Zauważono jednocześnie, że realizacja prawa wynikającego z art. 15 ust. 1 lit. g RODO mogłaby prowadzić do naruszenia praw i wolności osób, od których pozyskano informacje. W celu zapobieżenia takim sytuacjom zaproponowano ograniczenie uprawnienia podmiotów danych w przypadkach, w których przekazanie informacji o źródle danych może negatywnie wpłynąć na prawa i wolności innych osób. Jako podstawę wprowadzenia ograniczenia dotyczącego uprawnień wynikających z art. 18 ust. 1 RODO można wskazać przesłankę określoną w art. 23 ust. 1 lit. g RODO odnoszącą się do zapobiegania naruszeniom zasad etyki w zawodach regulowanych, prowadzenia postępowań w takich sprawach, ich wykrywania oraz ścigania. W Deklarowanych Skutkach

Regulacji wskazano, że w analizowanym przypadku wprowadzenie ograniczenia ma służyć zapobieganiu wykorzystywania prawa do ograniczenia przetwarzania danych w celu przedłużania lub blokowania działań organów samorządu zawodowego. Należy jednocześnie ocenić, że dwa wprowadzane ograniczenia spełniają pozostałe przesłanki określone w art. 23 RODO. W związku z powyższym dodawane art. 5e ust. 2 i 3 ustawy nie są sprzeczne z art. 23 RODO.

Dodawany art. 5e ust. 1 ustawy, określający tryb realizacji obowiązku, o którym mowa w art. 13 ust. 1 i 2 RODO, nie jest sprzeczny z RODO.

Uwzględniając powyższe rozważania, trzeba uznać, że proponowane rozwiązania, w zakresie w którym dotyczą ochrony danych osobowych, nie są sprzeczne z przepisami RODO.

4. Konkluzja

Komisyjny projekt ustawy o zmianie ustawy o radcach prawnych nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Autor:

Konrad Kuszel

ekspert ds. legislacji

w Biurze Ekspertyz

i Oceny Skutków Regulacji

Akceptował:

Wicedyrektor Biura Ekspertyz

i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślik

/podpisano elektronicznie/

Warszawa, 7 listopada 2025 r.

BEOS-WPEiM-2254/25

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L.dz. **SPS-III.020.334.8.2025**

Data wpływu **07.11.2025**

Pan

Szymon Hołownia

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia

w sprawie stwierdzenia, czy komisyjny projekt ustawy o zmianie ustawy o radcach prawnych (przedstawiciel wnioskodawcy: poseł Maciej Tomczykiewicz) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a ust. 1 regulaminu Sejmu

W art. 1 projektu przewiduje się zmianę ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych¹ (dalej: ustawa).

Proponowane zmiany ustawy dotyczą w szczególności:

1) zachowania tajemnicy zawodowej i przetwarzania danych osobowych (zmieniane art. 5a, art. 5b, art. 5c, a także dodawane art. 5d i art. 5e ustawy);

2) zasad podlegania przez radców prawnych obowiązkowemu ubezpieczeniu od odpowiedzialności cywilnej za wyrządzone szkody (zmieniane art. 22⁷, art. 22⁸, art. 60 oraz art. 64 ustawy). Nowelizacja wprowadza w tym zakresie ubezpieczenia grupowe (umowa zawierana będzie na rachunek radców prawnych przez Krajową Izbę Radców Prawnych) z możliwością rezygnacji na rzecz ubezpieczenia indywidualnego;

3) statusu aplikanta radcowskiego w okresie od podjęcia uchwały o wpisie na listę radców prawnych do czasu ślubowania (zmieniany art. 35¹ ustawy). W projekcie określono, że osoba wpisana na listę radców prawnych, która nie złożyła jeszcze ślubowania, będzie mogła wykonywać przez określony czas uprawnienia aplikanta radcowskiego;

4) zasad odbywania posiedzeń oraz podejmowania uchwał przez organy samorządu, Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych oraz prezydium rad okręgowych izb radców prawnych (zmieniany art. 45 oraz dodawany art. 45¹ ustawy). Projekt wprowadza m.in. możliwość odbywania tzw. hybrydowych posiedzeń, w czasie których niektórzy uczestnicy będą mogli korzystać ze środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość;

5) zmian w zakresie wykonalności prawomocnych i kończących postępowanie orzeczeń Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców

¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 499.

Prawnych (zmieniany art. 62² oraz art. 62⁵ ustawy). Projekt wprowadza m.in. natychmiastową wykonalność prawomocnego i kończącego postępowanie orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego i znosi bezwzględną suspensywność kasacji w sprawach dyscyplinarnych radców prawnych;

6) wprowadzenia przepisu karnego dotyczącego nieuprawnionego posługiwania się tytułem zawodowym „radca prawny” (dodawany art. 74² ustawy).

Projekt ustawy nie zawiera przepisów, które mają na celu wykonanie prawa Unii Europejskiej.

Komisyjny projekt ustawy o zmianie ustawy o radcach prawnych **nie stanowi projektu ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej** w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu.

Autor:

Konrad Kuszel

ekspert ds. legislacji

w Biurze Ekspertyz

i Oceny Skutków Regulacji

Akceptował:

Wicedyrektor Biura Ekspertyz

i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślik

/podpisano elektronicznie/

RZECZPOSPOLITA POLSKA
PROKURATOR GENERALNY

Warszawa, dnia 27.10. 2025 r.

1001-1.0280.360.2025

dot. RPW.34467.2025

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU
L.dz. SPS-III.020.334.7.2025
31.10.2025
Data wpływu

RPW/36212/2025 – 1P

EZO RP KS
(BPW – III)
Data rejestracji: 2025 – 10 – 30
Data wpływu: 2025 – 10 – 30

Pan

Dariusz Salamończyk

Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu

W odpowiedzi na pismo z dnia 23 października 2025 r., dotyczące przedstawienia opinii dotyczącej komisyjnego projektu ustawy o zmianie ustawy o radcach prawnych (brak numeru druku sejmowego), przekazanego na podstawie art. 34 ust. 3 Regulaminu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, uprzejmie informuję, że większość proponowanych regulacji dotyczy problematyki leżącej poza zakresem zadań prokuratury.

W projekcie wprowadzono jednak przepis karny, którego treść wymaga odniesienia. Do nowelizowanej ustawy dodano *Rozdział 6a*, zawierający tylko jeden przepis, art. 74², o brzmieniu: „Kto, nie będąc uprawnionym, posługuje się tytułem zawodowym »radca prawny«, podlega karze ograniczenia wolności albo grzywny do 100.000 złotych.”. Redakcja przepisu i uzasadnienie ustawy wskazują, że intencją autorów projektu było to, by czyn ten stanowił wykroczenie. Choć sam fakt wprowadzenia surowszej niż przewidziana w art. 61 § 1 Kodeksu wykroczeń, odpowiedzialności za posługiwanie się tytułem zawodowym „radca prawny” przez osobę do tego nieuprawnioną nie budzi wątpliwości, podobnie jak proponowana wysokość zagrożenia za taki czyn, to wydaje się, że powinien on stanowić występki, a nie wykroczenie.

W uzasadnieniu projektu powołano się na podobne przepisy znajdujące się w innych aktach korporacyjnych rangi ustawowej, tj. w ustawie z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym oraz ustawie z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym. Należy jednak zauważyć, że w obu powołanych ustawach podobne czyny, polegające na posługiwaniu się tytułem, do którego sprawca nie ma uprawnień, stanowią występki, na co wskazuje użyte w nich sformułowanie „podlega grzywnie”, nie zaś „karze grzywny”. Tak właśnie rozumiany jest przez doktrynę przepis art. 81 ust.1 ustawy z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2117). Przykładowo można przywołać pogląd „Przestępstwo z art. 81 ust. 1 u.d.p. jest występkiem” (S. Kubiak [w:] *Ustawa o doradztwie podatkowym. Komentarz, wyd. II*, red. A. Mariański, Warszawa 2015, art. 81). Dodać należy, że powołany przepis przewiduje zagrożenie grzywną do 50 000 złotych, a więc dwukrotnie niższą niż przewidziana w art. 74² nowelizowanej ustawy. Z kolei najwyższe kary grzywny przewidziane w Kodeksie wykroczeń wynoszą 30 000 złotych (*vide*: art. 24 1 tego aktu normatywnego). Celowa jest więc zmiana redakcji projektowanego art. 74² nowelizowanej ustawy poprzez nadanie mu brzmienia: „Kto, nie będąc uprawnionym, posługuje się tytułem zawodowym »radca prawny«, podlega grzywnie do 100.000 złotych albo karze ograniczenia wolności.”. Taka redakcja spowoduje, że czy ten stanie się występkiem, a nie wykroczeniem. W konsekwencji przewidywane zagrożenie za jego popełnienie będzie adekwatne do umiejscowienia go w klasyfikacji czynów zabronionych.

z upoważnienia
Prokuratora Generalnego

Dariusz Korneluk
Pierwszy Zastępca Prokuratora Generalnego

Prezes

KR.51.421.2025

KR.51.424.2025

Warszawa, 13 listopada 2025 roku

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L. dz. SPS-III.020.334.10.2025

Data wpływu 14. XI. 25 r.

Pan

Dariusz Salamończyk

Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu RP

Szanowny Panie Ministrze,

w odpowiedzi na pismo z 22 października 2025 r. (SPS-III.020.333.6.2025) dotyczące zaopiniowania komisyjnego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o adwokaturze (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Paweł Śliz) oraz pismo z 23 października 2025 r. (SPS-III.020.334.6.2025) w sprawie zaopiniowania komisyjnego projektu ustawy o zmianie ustawy o radcach prawnych (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Maciej Tomczykiewicz), Prokuratura Generalna przedstawia następujące uwagi.

1. Nowelizacja ustawy – Prawo o adwokaturze i ustawy o radcach prawnych powinna prowadzić do wykonania wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 7 czerwca 2022 r. (SK 68/19). Trybunał orzekł niezgodność art. 66 ust. 1 pkt 5 lit. b Prawa o adwokaturze z art. 65 ust. 1 w zw. z art. 32 ust. 1 Konstytucji w zakresie, w jakim pomija osoby wykonujące obowiązki asystenta radcy Prokuraturii Generalnej. Przepis ten określa przesłanki wpisu na listę adwokatów bez wymogu odbycia aplikacji adwokackiej oraz złożenia egzaminu adwokackiego. Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wskazał, że jednym ze skutków wyroku jest obowiązek ustawodawcy niezwłocznego uzupełnienia art. 66 ust. 1 pkt 5 Prawa o adwokaturze o regulację dotyczącą osób wykonujących obowiązki asystenta radcy Prokuraturii Generalnej (do 31 grudnia 2016 r. – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa). Ponadto w postanowieniu sygnalizacyjnym z 7 czerwca 2022 r. (S 1/22), Trybunał zwrócił uwagę na konieczność nowelizacji art. 25 ust. 1 pkt 5 o radcach prawnych, który dotknięty jest tymi samymi wadami, co uznany w wyroku o sygn. SK 68/19 za niekonstytucyjny art. 66 ust. 1 pkt 5 lit. b Prawa o adwokaturze. W ocenie Trybunału osoby wykonujące czynności asystenta radcy Prokuraturii Generalnej odpowiadają merytorycznie czynnościom wykonywanym w kancelarii radcy prawnego czy adwokata, a co za tym idzie – nie jest uzasadnione pominięcie tych osób wśród uprawnionych do uzyskania wpisu na listę adwokatów bez obowiązku ukończenia aplikacji i uprzedniego zdania egzaminu zawodowego.

W naszej ocenie wykonanie wskazanego wyżej wyroku i postanowienia sygnalizacyjnego wymaga nie tylko zagwarantowania prawa do wpisu na listę adwokatów i radców prawnych osobom wykonującym czynności asystenta radcy Prokuraturii Generalnej, ale również objęcia zakresem zastosowania tych regulacji referendarzy w Urzędzie

Prokuraturii Generalnej. Osoby te wykonują czynności zastępstwa przed sądami powszechnymi i polubownymi oraz inne czynności związane z wykonywaniem zadań Prokuraturii Generalnej pod nadzorem radcy Prokuraturii Generalnej (art. 77 ust. 2 ustawy o Prokuraturii Generalnej). Ich zakres czynności jest zatem szerszy niż zakres obowiązków wykonywanych przez asystentów radców, co tym bardziej uzasadnia objęcie ich nowelizacją zmierzającą do wykonania wskazanych orzeczeń TK.

Proponowana zmiana powinna odnosić się nie tylko do art. 66 ust. 1 pkt 5 Prawa o adwokaturze i art. 25 ust. 1 pkt 5 o radcach prawnych, które były bezpośrednio przedmiotem wypowiedzi Trybunału i określają przesłankę zwolnienia z obowiązku odbycia aplikacji oraz zdania egzaminu zawodowego przez osoby mające stopień doktora legitymujące się odpowiednim stażem pracy. Powinna zmierzać także do odpowiedniego uzupełnienia art. 66 ust. 1 pkt 4 Prawa o adwokaturze i art. 25 ust. 1 pkt 4 ustawy o radcach prawnych, zwalniającego z wymogu odbycia aplikacji i złożenia egzaminu osoby, które zdały egzamin sędziowski lub prokuratorski po 1 stycznia 1991 r. lub egzamin notarialny po 22 kwietnia 1991 r. oraz posiadają stosowne doświadczenie zawodowe, a ponadto art. 66 ust. 2 Prawa o adwokaturze oraz art. 25 ust. 2 ustawy o radcach prawnych, przewidujących prawo przystąpienia do egzaminu zawodowego bez wymogu odbycia aplikacji adwokackiej lub radcowskiej. Stanowisko Trybunału wyrażone w przywołanych orzeczeniach zachowuje w odniesieniu do tych przepisów pełną aktualność.

W projekcie należałoby jednocześnie dodać przepis przejściowy dla osób, które spełniły wymagania wynikające z wyroku Trybunału Konstytucyjnego w okresie występowania pominięcia prawodawczego. Byłoby to równoznaczne z wydłużeniem 5 letniego okresu, o którym mowa we wskazanych przepisach.

2. Rekomendujemy ponadto uchylenie pkt 4a w art. 72 ust. 1 Prawa o adwokaturze, przewidującego skreślenie z listy adwokatów w razie zatrudnienia w Prokuraturii Generalnej na stanowisku Prezesa Prokuraturii Generalnej, jej wiceprezesa, radcy lub referendarza. Takie ograniczenie jest nadmierne i nieuzasadnione. W tym zakresie powinny mieć zastosowanie ogólne regulacje związane z podjęciem zatrudnienia przez adwokata, tj. zawieszenie adwokata w wykonywaniu czynności zawodowych w związku z pozostawaniem w stosunku pracy (art. 4b ust. 1 pkt 1 Prawa o adwokaturze).

z upoważnienia

Prezesa Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej

Luiza Modzelewska

Wiceprezes Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej

/podpisano elektronicznie/

Warszawa, 10 listopada 2025 r.

PIU 491/2025

Szanowny Pan
Dariusz Salamończyk
Zastępca Szefa Sekretarza Stanu
Kancelarii Sejmu

Szanowny Panie Ministrze,

Polska Izba Ubezpieczeń, będąca zgodnie z art. 420 ust. 2 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (tj. Dz.U. z 2024 r. poz. 838) organizacją ubezpieczeniowego samorządu gospodarczego, w odpowiedzi na pismo z dnia 23 października 2025 roku, znak sprawy SPS III.020.334.6.2025 pragnie przedstawić następujące stanowisko do komisyjnego projektu ustawy o zmianie ustawy o radcach prawnych.

Izba wnosi o wykreślenie przepisu art. 22⁷ ust. 9 w brzmieniu:

„9. Dane radców prawnych objętych umową, o której mowa w ust. 3, uwzględniając oświadczenia złożone zgodnie z ust. 7, przekazują odpowiednio ubezpieczającemu, agentowi ubezpieczeniowemu lub brokerowi ubezpieczeniowemu dziekani rad okręgowych izb radców prawnych na podstawie list radców prawnych prowadzonych przez okręgowe izby radców prawnych, w terminach i na zasadach określonych przez Krajową Radę Radców Prawnych.”

Uzasadnienie:

Obowiązek przekazywania przez dziekanów okręgowych izb radców prawnych danych radców prawnych objętych umową ubezpieczenia nie powinien stanowić materii ustawowej, lecz wynikać z regulacji samorządowych Krajowej Rady Radców Prawnych. Sam projektodawca wskazuje na to w projektowanym przepisie, pisząc, że terminy i zasady przekazywania danych określa Krajowa Rada Radców Prawnych.

Wątpliwość budzi też krąg podmiotów uprawnionych do otrzymania danych i zakres przekazywanych danych.

Zasadne jest przekazanie przez dziekana danych ubezpieczonych, ubezpieczającemu, tj. Krajowej Izbie Radców Prawnych, tak by ubezpieczający mógł przekazać aktualną listę osób objętych ochroną do zakładu ubezpieczeń (tak, jak zresztą funkcjonuje to obecnie w praktyce).

Jednak przekazywanie przez dziekana danych ubezpieczonych radców prawnych agentowi, który działa w imieniu i na rzecz zakładu ubezpieczeń lub brokerowi, który działa na rzecz poszukującego ochrony (prawdopodobnie w przepisie chodzi o Krajową Izbę Radców Prawnych jako poszukującego ochrony na rzecz radców prawnych) budzi wątpliwości co do celu takich działań.

Dane ubezpieczonych niezbędne do obsługi zawartej umowy ubezpieczenia agent może pozyskać w zakresie uwzględniającym zasadę adekwatności przetwarzania danych osobowych od zakładu ubezpieczeń, z którym zawarta została grupowa umowa ubezpieczenia.

Podobnie broker działający na podstawie pełnomocnictwa Krajowej Izby Radców Prawnych, może uzyskać od mocodawcy dane radców objętych ochroną i niezbędne do wykonania czynności obsługowych (bo chyba taki dopuszczalny cel przetwarzania danych przez brokera należy założyć).

Izba zwraca także uwagę na budzący wątpliwości zwrot: „uwzględniając oświadczenia złożone zgodnie z ust. 7” – może on bowiem sugerować, że wraz z danymi osób objętych ochroną ubezpieczeniową agentowi i brokerowi, którzy pośredniczą w zawarciu i wykonywaniu umowy ubezpieczenia przekazywane są dane radców prawnych nieobjętych tą umową grupową, którzy postanowili zawrzeć umowy indywidualnie. W ocenie Izby przekazanie danych takich radców prawnych brokerowi lub agentowi nie ma uzasadnienia.

Przedstawiając powyższe stanowisko, Polska Izba Ubezpieczeń pozostaje do dyspozycji Ministerstwa w sprawie wszelkich kwestii dotyczących rynku ubezpieczeniowego.

Z wyrazami szacunku,

Jan Grzegorz Prądyński
Prezes Zarządu
Polska Izba Ubezpieczeń